

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
ІХ СКЛИКАННЯ
ЧОТИРНАДЦЯТА СЕСІЯ

БЮЛЕТЕНЬ №1

Частина десята

Стенограма пленарного засідання
8 жовтня 2025 року

Київ 2025

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
ІХ СКЛИКАННЯ

ЧОТИРНАДЦЯТА СЕСІЯ

БЮЛЕТЕНЬ №1

Частина десята

*Стенограма пленарного засідання
8 жовтня 2025 року*

Головне управління документального забезпечення
Апарату Верховної Ради України

ЗМІСТ

Засідання перше
(Середа, 8 жовтня 2025 року)

Частина десята

Оголошення, заяви, повідомлення, пропозиції народних депутатів України	...6
Проведення сигнального голосування для прогнозування результатів розгляду питань порядку денного	...17
Внесення змін до деяких законів України щодо організаційних засад здійснення підтримки в аграрному секторі	...17
Голосування пропозиції про надання доручення комітету Верховної Ради України, до предмета відання якого належить відповідне питання, про невідкладний розгляд проекту Постанови Верховної Ради України «Про Звернення Верховної Ради України до Нобелівського комітету щодо висунення кандидатури Президента США Дональда Джона Трампа на здобуття Нобелівської премії миру» на засіданні комітету	...22
Голосування пропозиції про запрошення Директора Національного антикорупційного бюро України Кривоноса С.Ю. та керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури Клименка О.В. на наступну частину триваючого пленарного засідання Верховної Ради України 9 жовтня 2025 року для надання інформації	...22
Голосування пропозиції про запрошення голови Київської міської державної адміністрації Кличка В.В. на пленарне засідання Верховної Ради України для надання інформації	...24
Прийняття у першому читанні за основу проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення законності та прозорості в діяльності органів місцевого самоврядування»	...26

Прийняття Постанови Верховної Ради України «Про безперервність функціонування представницьких органів місцевого самоврядування (сільських, селищних, міських, районних у містах, районних, обласних рад, сільських, селищних, міських голів) в Україні в умовах військової агресії російської федерації»	...32
Прийняття рішення про зміну черговості розгляду питань порядку денного	...37
Прийняття Закону України «Про Національну установу розвитку»	...38
Прийняття Постанови Верховної Ради України «Про утворення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих порушень прав дитини при формуванні та реалізації державної політики щодо охорони дитинства»	...38
Прийняття у першому читанні за основу проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідації їх наслідків, формування фонду захисних споруд цивільного захисту, створення класів та центрів безпеки»	...39
Внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав на землю власників об'єктів нерухомого майна, зруйнованих внаслідок бойових дій	...44
Відхилення проекту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України»	...50
Відхилення проекту Постанов Верховної Ради України «Про внесення змін до Постанови Верховної Ради України «Про обрання голів, перших заступників, заступників голів, секретарів, членів комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання»	...55
Розгляд питання про призначення суддів Конституційного Суду України	...58

[Результати поіменного голосування](#)

ЗАСІДАННЯ ПЕРШЕ

*Зал засідань Верховної Ради України
8 жовтня 2025 року, 10 година 19 хвилин
(Після перерви)*

Веде засідання Голова Верховної Ради України
СТЕФАНЧУК Р.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слава Україні!

Шановні народні депутати, відповідно до прийнятої нами Постанови «Про деякі питання організації роботи Верховної Ради України дев'ятого скликання в умовах дії воєнного стану» сьогодні ми продовжуємо наше пленарне засідання.

Шановні колеги, у разі повітряної тривоги буде оголошено перерву в пленарному засіданні, і ми всі маємо перейти до безпечних місць відповідно до схеми укриття.

Шановні народні депутати, сьогодні день народження в нашого колеги народного депутата України Дмитра Олександровича Разумкова. Привітаймо іменинника з днем народження, побажаймо невичерпної енергії, натхнення і плідної роботи на благо України. Вітаємо, Дмитре Олександровичу! *(Оплески)*.

Шановні народні депутати, сьогодні в Україні відзначається День юриста, свято тих, хто обрав для себе непросту і водночас важливу місію – служити закону і справедливості. Професійна діяльність юристів – це щоденна праця задля утвердження верховенства права, щоб воно було надійним фундаментом українського суспільства, щоб кожна людина почувалася захищеною, а держава сильною та справедливою. Тому вітаємо всіх юристів зі святом і бажаємо нових професійних здобутків та подальших успіхів в ім'я України. Вітаємо, колеги!

Шановні народні депутати, за парламентською традицією пропоную розпочати роботу з виконання Державного Гімну України.

(Лунає Державний Гімн України).

Шановні народні депутати, сьогодні 1323-й день незламної боротьби України проти повномасштабної російської агресії. Наші сили безпеки та оборони мужньо відбивають атаки агресора, а український народ демонструє витримку і стійкість перед щоденними випробуваннями. Попри тяжкі удари ми продовжуємо боротьбу, віддані своїй справі та рішучо будемо захищати її до перемоги і утвердження справедливого миру.

Схилю голови у хвилині мовчання, вшановуючи пам'ять воїнів, мирних громадян, зокрема дітей, чий життя забрала цинічна рашистська агресія.

(Хвилина мовчання).

Дякую. Прошу сідати.

Шановні колеги, відповідно до статті 25 Регламенту Верховної Ради України сьогодні відводиться до 30 хвилин для виступів народних депутатів. Прошу записатися на виступи.

Запрошую до слова народного депутата України Вірастюка Василя Ярославовича, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

ВІРАСТЮК В.Я., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування (одномандатний виборчий округ № 87, Івано-Франківська область, політична партія «Слуга народу»). Передайте, будь ласка, слово Пуртовій Анні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Анна Пуртова. Будь ласка.

ПУРТОВА А.А., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 221, м. Київ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги! Тисячі українців, військових і цивільних, перебувають зараз у російському полоні. Полонені не можуть говорити за себе, тому маємо говорити за них і маємо чесно відповісти на запитання, що ми як парламент зробили, які рішення ухвалили, який механізм працює, а який ні, і найголовніше, що ми зробимо завтра, щоб хоча б один полонений українець наблизився до свободи.

Сьогодні важливо сказати вголос ще одне: 29 вересня президент росії підписав закон про денонсацію Європейської конвенції щодо запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню. Вони вийшли з одного з ключових міжнародних інструментів захисту прав людини, ухваленого Радою Європи ще у 1987 році. Це означає лише одне – тортури більше не маскуються, не приховуються, не заперечуються, вони стали офіційною державною політикою. Відтепер росія більше не зобов'язана допускати міжнародних інспекторів до своїх в'язниць, жодна скарга від українського полоненого більше не буде навіть розглянута в міжнародних інституціях. Це не просто правовий акт, це удар по кожному, хто чекає на звільнення. Це відповідь росії світу: ми не боїмося більше нічого – ані контролю, ані рішень міжнародних судів, ані реакції цивілізованого світу.

Кожен день тиші – це ще один день, коли хтось із них може не витримати, тому ми як парламент маємо чітко сказати, що не дозволимо забути жодного українця в полоні, вимагатимемо від союзників конкретних кроків, а не лише занепокоєння, і наполягатимемо на визнанні: те, що росія робить з нашими полоненими, – це воєнний злочин, який має отримати не політичну реакцію, а міжнародний вирок.

Тепер наше завдання як українських парламентаріїв – посилити роботу на міжнародному рівні. Ми маємо активізувати міжпарламентську дипломатію, винести тему полонених на порядок денний усіх міжнародних організацій, де присутня Україна, наполягати на спеціальному мандаті для незалежних місій

щодо перевірки умов утримання. Наше завдання – доносити правду на всіх можливих рівнях, інформуючи світ про злочини російської федерації та створюючи майданчики для обговорень у всіх країнах світу.

Потрібно ініціювати скликання комітету ООН безпосередньо в Женеві, надати докази та свідчення, заручитися підтримкою країн-партнерів для прийняття подальших резолюцій та посилення голосу українських полонених. Ми повинні говорити за тих, які сьогодні мовчать не тому, що не хочуть, а тому, що їх змушують мовчати катуваннями. Наш обов'язок – не зупинятися, поки останній українець не повернеться додому.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається народному депутату Федієнку Олександру Павловичу, фракція політичної партії «Слуга народу». Будь ласка.

ФЕДІЄНКО О.П., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Прошу передати слово Горбенку Руслану Олександровичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Руслан Горбенко. Будь ласка.

ГОРБЕНКО Р.О., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні друзі! Військові запитують: де підвищення заробітних плат? Чому Апарат Верховної Ради отримує заробітну плату, як наші штурмові підрозділи у Куп'янську та Покровську? Де тут пахне порохом? Військові запитують: чому досі Апаратом Верховної Ради України не передані 50 квартир учасникам бойових дій, переселенцям, які віддають свої життя? Офіс Президента це вже зробив. Кабінет Міністрів робить. Чому ми не робимо? Це згідно із законом [№ 4080-ІХ](#).

У нас зараз два фронти – військовий та допомога ВПО. Переселенці запитують: чому досі в порядку денному немає проекту закону [№ 13136](#)? Чому обмежують їх права? Чому досі на законодавчому рівні не визначено захисту їхніх прав?

Шановний Руслане Олексійовичу, я прошу, щоб наша Верховна Рада увійшла в історію як Рада для військових та ВПО.

Слава Україні!

ТРЕТЬЯКОВА Г.М., голова Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні

народні депутати! Від імені ТСК, яка займається безпосередньо розподілом майна для внутрішньо переміщених осіб, хоча я не входжу до її складу, і від імені МФО «ВПО України» звертаюся до Голови Верховної Ради України Руслана Олексійовича Стефанчука з проханням (якщо потрібно, ми наполягатимемо поставити це процедурне питання на голосування і приймемо рішення під час сьогоднішнього засідання) доручити Комітету з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України... Не Апарату Верховної Ради України, наголошую, який не зацікавлений у передачі понад 50 квартир, їх насправді 55, 22 з яких пустують, тому що народні депутати і попереднього, і нинішнього скликань відмовилися від них. Ще 30 квартир будуть здані восени в новому комплексі, який розбудовується. Ці квартири повинні бути передані особам з числа учасників бойових дій, які одночасно мають статус ВПО.

Отже, необхідно доручити Комітету з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України залучити до розгляду представників МФО і ТСК, до яких входять депутати з усіх фракцій і груп. Думаю, можна також залучити і Міністерство у справах ветеранів, якщо ми не знайдемо родин, які мають такий статус. Але мені здається, усі народні депутати України опікуються питаннями і учасників бойових дій, і ВПО, і в кожній фракції і групи є родини, які не мають житла або його зруйновано. Вважаю, що житло, яке знаходиться на балансі Верховної Ради України, за рішенням народних депутатів має бути терміново передане таким особам. Тому потрібно опрацювати це питання із залученням за необхідності міністерства, ТСК і на наступному пленарному тижні внести проект постанови Верховної Ради України про передачу цього житла таким особам та прийняти його.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, нагадаю вам, що це питання не є компетенцією Голови Верховної Ради, а будь-які питання, пов'язані з будь-яким майном, яке закріплене за Верховною Радою, це виключно рішення Верховної Ради України. Це просто для чистоти експерименту в День юриста, щоб ми теж розуміли всі ці речі.

Неклюдов Владлен Михайлович, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

НЕКЛЮДОВ В.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Дякую, шановний Руслане Олексійовичу. Я прошу передати слово Олександрю Качурі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олександр Анатолійович Качура. Будь ласка.

КАЧУРА О.А., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального

розвитку та містобудування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»)). Декілька днів у бомбосховищах, холод, темрява, відсутність води й газу. Це все нещодавно пережили мешканці Шостки на нашій рідній Сумщині. Це сталося внаслідок дій окупанта на території цього регіону. Саме тому ми звертаємося до наших міжнародних партнерів, якщо вони такими є, і просимо, окрім того, щоб надати гуманітарну допомогу і ліквідувати наслідки, дати Сумщині додаткову систему ППО, щоб захистити мирні міста України.

Ми також звертаємося до Прем'єр-міністра України. Українському уряду час розпочати серйозну, професійну розмову, як ми будемо проходити опалювальний сезон, особливо у прифронтових регіонах.

ВАСИЛЬЄВ І.С., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (одномандатний виборчий округ № 158, Сумська область, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги! Сумщина обстрілюється щоденно, відбуваються сотні, тисячі обстрілів, іде повноцінна війна на території області, знеструмлюються цілі громади і райони. Цей опалювальний сезон обіцяє бути найскладнішим за всю повномасштабну війну.

Так, ми бачимо, уряд звертає увагу на прифронтові й прикордонні громади. Це і додаткові пільги, і гранти, і 100 кіловат безкоштовної електроенергії на людину, і надбавка у розмірі 4 тисячі гривень для вчителів. Так, це є, але цього мало, оскільки нам потрібно готуватися і зробити Сумщину пріоритетною в підготовці до опалювального сезону. Потрібно виділити додаткові кошти на пальне для генераторів, на аварійні і відновлювальні роботи, запровадити додаткові перевірки ліній електропередач і забезпечити їх допоміжним захистом. Впевнений, спільними зусиллями Сумщина вистійть.

Дякую, колеги.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Слово надається народному депутату Сухову Олександру Сергійовичу, депутатська група «Довіра». Будь ласка.

СУХОВ О.С., член Комітету Верховної Ради України з питань транспорту та інфраструктури (одномандатний виборчий округ № 107, Луганська область, самовисуванець). Дякую. Прошу передати Сергію Вельможному.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вельможний. Будь ласка.

ВЕЛЬМОЖНИЙ С.А., член Комітету Верховної Ради України з питань транспорту та інфраструктури (одномандатний виборчий округ № 112, Луганська область, самовисуванець). Луганщина, депутатська група «Довіра». Через 2,5 місяці закінчується календарний рік, закінчується

бюджетний рік, і вже зараз можна зробити висновки, що державний бюджет не відповідає основним завданням держави щодо захисту законних прав людей. У бюджеті катастрофічно не вистачає коштів на підтримку населення, на соціальний захист українців, які опинилися в біді. Мільйони людей втратили та втрачають власні домівки і вимушені самотійно розв'язувати всі свої проблеми. Можна було б сказати, що грошей немає, оскільки триває війна. Але чому тоді є гроші на те, щоб керівники підприємств, які належать державі, отримували мільйонні зарплати? Чому є гроші на те, щоб фінансувати органи місцевої влади, які не мають територій? Чому є гроші на фінансування комунальних підприємств, які взагалі не працюють? На всі ці статті гроші знаходяться, а на людей ні?

У проекті Державного бюджету передбачено збільшення видатків на чиновницький апарат. У минулому році Лисичанська міська військова адміністрація мала бюджет понад 300 мільйонів гривень. У цьому році уряд пропонує збільшити їхнє фінансування і вже давати майже 500 мільйонів гривень на рік. За які заслуги? За те, що ці кошти розкрадаються? Нагадаю, що лисичанські чиновники в той час, коли місто знаходилося в облозі, коли росіяни захопили більшу частину Луганщини, нараховували собі заробітні плати по 600 тисяч гривень. Ця інформація встановлена після проведення аудиту. Ще раз хочу запитати, за які заслуги їм у 1,5 разу підвищують фінансування? Куди ці гроші підуть – у кишені чиновників чи на розв'язання проблем мешканців лисичанської громади?

Таких прикладів тисячі. Тому ми з Олександром Суховим подали пропозиції, відповідно до яких бюджети місцевих військових адміністрацій Луганської області необхідно суттєво скоротити. Ідеться про майже 1 мільярд гривень. За ці кошти щонайменше тисяча сімей з Луганщини може отримати власне житло. Я розумію, що це небагато, але, по-перше, потрібно з чогось починати, по-друге, ці кошти не розкрадуть чиновники. Тому я закликаю Кабінет Міністрів України перед розглядом проекту Державного бюджету України уважно вивчити всі пропозиції, подані народними депутатами.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Галина Миколаївна Третякова, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

ТРЕТЯКОВА Г.М. Прошу передати слово Ірині Борзовій.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ірина Борзова. Будь ласка.

БОРЗОВА І.Н., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту (одномандатний виборчий округ № 14, Вінницька область, політична партія «Слуга народу»). Вітаю, шановні українці, шановні колеги! Наразі ми працюємо над проектом Державного бюджету на 2026 рік,

і, зрозуміло, що його пріоритет – це безпека і оборона. Але водночас цей бюджет має підтримати людей, які сьогодні живуть в Україні, від найстарших до наймолодших, від пенсіонерів до дітей. Сьогодні в Україні майже 10 мільйонів пенсіонерів, мінімальна пенсія становить 3 тисячі гривень, і це досить мало. Пенсія має бути такою, щоб жити, а не виживати.

У проекті бюджету на 2026 рік передбачено індексацію з 1 березня відповідно до інфляції та зростання зарплат, але половина бюджету іде на оборону, тому, на жаль, різкого підвищення не буде. Однак ми маємо поступово підвищити мінімальну пенсію та все-таки розпочати пенсійну реформу, щоб кожен українець мав власні накопичення і впевненість у завтрашньому дні.

Важливо також підтримати родини з дітьми. Саме вони творять майбутнє. У проекті бюджету передбачено підвищення виплат при народженні дитини та продовження програм підтримки «Пакунок малюка», «Пакунок школяра», «ЄЯсла». Ми повинні зробити так, щоб кожна дитина, кожна родина від народження відчувала підтримку від пелюшок і до школи. А якщо ми говоримо про школу, то не можемо оминати освітян, і важливо нам спільно в наступному році підвищити їм заробітні плати.

Нарешті, про молодь, яка залишилася в Україні, навчається, волонтерить, допомагає Збройним Силам України. Ми з колегами подали поправку до проекту бюджету щодо збільшення фінансування саме молодіжних грантів, щоб молоді українці могли реалізовувати свої ідеї вдома, у своїх громадах.

Шановні колеги, війна, на жаль, триває, але навіть у ці важкі часи ми маємо дбати про людей. Нам потрібен бюджет, у якому є місце і для оборони, і для життя, який допоможе вистояти сьогодні та жити людям завтра.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Слово надається народному депутату Саврасову Максиму Віталійовичу, фракція політичної партії «Європейська солідарність». Будь ласка.

САВРАСОВ М.В., член Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Прошу передати слово Олексію Гончаренку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олексій Олексійович Гончаренко. Будь ласка.

ГОНЧАРЕНКО О.О., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 137, Одеська область, самовисуванець). Шановні колеги, вітаю всіх! Я хочу вам дещо показати – оцю свічку. Найголовніше, щоб така свічка не стала основним джерелом світла для мільйонів українців цієї зими, бо ми почули потужні обіцянки блекауту в москві. Можливо, краще спочатку зробити, а потім обіцяти? Бо поки світло в кремлі не

погасло, а в Чернігові, Сумах, Шостці – погасло, і це відповідальність влади, а не лише агресора, який нищить нашу енергетику. Скільки можна покладатися тільки на героїзм українських енергетиків? А що зроблено, щоб в українців було світло?

Зараз Зеленський проводить Ставку щодо енергетичних питань. Ну, добре, що зараз, а не в грудні. А може, треба було провести трішки раніше? Ні, ну хто ж влітку готується до зими? Правда, Володимире Олександровичу?

Де обіцяні дрони-перехоплювачі, які мали захистити українське небо і об'єкти енергетики? Де вони? Де обіцяні укриття для об'єктів критичної інфраструктури, для об'єктів енергетики? Де вони? Мільярди гривень були виділені на ці об'єкти. Де вони? Чому єдиний захист, який ми бачимо, – це лише мішки з піском, більше нічого немає, і то не всюди це є? І там, де є, це зробили самі підприємства, аж ніяк не центральна влада. Куди пішли мільярди, виділені на це? Де вони розкрадені? У яких квартирах Крупи, Міндіча, інших вони тепер скритовані?

Що відбувається? Чому нам обіцяли, що світло погасне в кремлі, а замість цього воно гасне в домівках українців? Чи будемо ми взимку опалюватися і обігріватися тільки потужними обіцянками?

Так не може бути і не має бути. Має бути системна робота держави, якої немає, якої не видно, яка не проведена. Незважаючи на те, скільки разів це питання піднімалося й абсолютно всім було очевидне, нічого не було зроблено. Коли нищилася ППО і забирали пепеошників до піхоти, казали – зупиніться! Ніхто нічого не слухав, ніхто нічого не чує. Сьогодні наша ППО не справляється, об'єкти енергетики не захищені. Де ті мегавати, гігавати, які обіцяв Зеленський? Де вони, Володимире Олександровичу? Замість цього тільки те, що люди в Шостці вже на вулицях палили вогнища, щоб на них приготувати їжу.

Це катастрофа! Це катастрофа повної безвідповідальності, корупції і бардаку в державному управлінні! Так ми можемо втратити все!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Світлична передає слово Гузю.

Ігор Гузь. Будь ласка.

ГУЗЬ І.В., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (одномандатний виборчий округ № 19, Волинська область, самовисуванець). Слава Україні! Виборчий округ № 19, Волинь. У своєму виступі я хотів би звернутися до Президента України Володимира Зеленського в такій справі. У моєму виборчому окрузі є тисячолітня православна святиня Успенський собор. Це державна власність, яка тимчасово декілька десятків років перебувала в користуванні московської церкви. Держава повернула свою власність, і Верховний Суд України це підтвердив. Відповідно зараз стоїть питання, щоб викинути московських попів з цієї святині. Натомість вчора

московські попи на чолі з місцевим владикою Володимиром погрожували державі, правоохоронцям, українській громаді не виконати рішення суду.

Володимире Олександровичу, я дуже прошу звернути увагу на цю тему, цей випадок не єдиний у нашій державі, і зробити все можливе, щоб правоохоронці разом з представниками військово-цивільної адміністрації, юристами, виконавчою службою, працівниками історико-культурного заповідника спокійно прийшли і виконали рішення суду, яке дозволяє державі повернути свою власність. Що держава далі робитиме з цієї власністю, це питання друге. А я переконаний, що рано чи пізно там усе-таки залунає Служба Божа українською мовою зі священниками Православної церкви України. Що буде в іншому разі, якщо держава буде байдужою, не проявить себе, зокрема і правоохоронні структури? Українська громада міста Володимира на Волині поверне цю святиню. Але так не повинно бути під час великої війни, що ми, українці, будемо повертати те, що належить державі, замість держави.

Тому я ще раз звертаюся, Володимире Олександровичу, дайте відповідні розпорядження, це важлива історія, щоб державні інституції, правоохоронні органи в межах чинного законодавства повернули свою державну власність. Я переконаний, це правильне рішення, воно однозначне, тут не має бути дискусій. Сподіваюся, так і буде.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Героям слава!

Васильєв Ігор Сергійович, фракція політичної партії «Слуга народу». Будь ласка.

ВАСИЛЬЄВ І.С. Передайте слово Пушкаренку Арсенію.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Арсеній Михайлович Пушкаренко. Будь ласка.

ПУШКАРЕНКО А.М., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановна президіє, шановні колеги, дорогі українці! Цими днями на початку жовтня ми традиційно святкували День учителя, день наших освітян. Учитель – це особлива людина, яка відіграла важливу роль у встановленні кожного з нас, тому, відзначаючи щороку це професійне свято, ми говоримо про освіту, про вчителів, про те, як це важливо.

Але я хотів би звернути увагу на ряд щоденних проблем освітньої галузі, які загострила війна. Проводячи регулярно зустрічі з педагогами в громадах Житомирщини (а ця проблематика в принципі спільна в нашій державі), я бачу, що ми як держава, як влада повинні дати відповіді на ті виклики, які стоять на сьогодні, прийняти ряд рішень. Передусім я адресую свій виступ уряду України. Зараз вихователі в дитячих садках не мають державної субвенції і доплати

за свою працю. На мою думку, це несправедливо, і я ініціюватиму внесення відповідних змін до законодавства.

Далі. Якщо ми формуємо відповідно до децентралізації спроможну освітню мережу, то попри війну повинні гарантувати безпечний, комфортний доїзд дітей та освітян до закладів освіти. На жаль, ця проблема існує не лише на Житомирщині, а й у різних куточках держави, зокрема у прифронтових громадах і регіонах, – дороги й автобуси. Часто стан доріг не належний, хоча це не всі дороги, а конкретні ділянки між населеними пунктами і навчальним закладом, і не вистачає відповідної кількості автобусів.

Я закликаю уряд негайно відточувати з обласними військовими адміністраціями ці потреби, а вас, шановні колеги, допомогти скоординувати в цих питаннях громади й уряд. Це треба зробити невідкладно.

Що казати, якщо минув уже майже рік, як ми прийняли новий Закон «Про дошкільну освіту», а він повноцінно й досі не запрацював, тому що уряд до кінця не підготував відповідні підзаконні акти. Так не повинно бути. Освіта – це наше майбутнє. Найбільший капітал кожної людини – це знання, якщо ми не будемо інвестувати в освіту, не будемо підтримувати наших освітян, то не матимемо майбутнього.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Героям слава!

Захарченко Володимир Васильович, депутатська фракція «Слуга народу».
Будь ласка.

ЗАХАРЧЕНКО В.В., член Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (одномандатний виборчий округ № 31, Дніпропетровська область, політична партія «Слуга народу»). Прошу передати слово Сергію Козирю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сергій Козир. Будь ласка.

КОЗИР С.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (одномандатний виборчий округ № 184, Херсонська область, самовисуванець). Шановні колеги! Насамперед вітаю всіх юристів з професійним святом. Бажаю здоров'я і пам'ятати, що закон – найвища юридична сила в нашій країні.

Я представляю Херсонщину. Ви бачите, що на сьогодні відбувається з Херсоном, Харківщиною, Сумщиною, Чернігівщиною, тому звертаюся до всіх не бути байдужими до цих регіонів і допомагати всім, чим можливо. Дякую пані Прем'єр-міністру за ініціативу створення посади заступника міністра в кожному міністерстві, який займатиметься прифронтовими територіями, і звертаю увагу, що повинна з'явитися також посада заступника голови військової адміністрації, який опікуватиметься нашим людським капіталом.

Ми знову про ВПО, про тих людей, які щоденно страждають, їх 4,5 мільйона осіб. Наразі державна політика в цьому питанні повністю не сформована. Ми з колегами з міжфракційного депутатського об'єднання подали відповідні поправки щодо бюджету. Тому прошу всіх вас підтримати їх у майбутньому, і давайте допомагати цим людям. Це той ресурс, який нам точно допоможе в наближенні нашої перемоги.

ТКАЧЕНКО М.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги! Я хочу звернутися до бюджетного комітету парламенту. Пані Роксолано Підласа, Іване Івановичу Крулько, пане Гевко, заступнику голови комітету, ми сподіваємося на вашу підтримку як колег, як народних депутатів, усіх поправок стосовно внутрішньо переміщених осіб. Вони є не лише в нас, представників монобільшості. Є багато корисних для людей поправок і в колег з інших депутатських фракцій і груп: пані Вікторії Гриб, Сергія Вельможного, Олександра Юрченка і багатьох інших депутатів, не байдужих до проблем внутрішньо переміщених осіб. Сподіваємося, що бюджетний комітет, дійсно, приймає бюджет для українців, тому, будь ласка, врахуйте все це в рішеннях комітету.

Крім того, зважаючи на те, що зараз знову розпочалися прямі етери із залу парламенту, я хочу звернутися до всіх українців, які вважають, що народні депутати не працюють або не чують людей чи не бачать їх, і запевнити, депутати працюють у своїх округах, багато їздять по країні. Наприклад, народні депутати з нашого міжфракційного депутатського об'єднання, які займаються питаннями ВПО, за шість днів об'їхали 22 міста України від Бердичева, Житомира до Луцька, Ковеля, Тячева, Виноградова, Ужгорода, Нетішина, Острога, Ковеля, Рівного та інших міст. Там ми побачили велику кількість переселенців з 2014, 2015 років. Ще раз нагадую, війна триває дванадцятий рік, і мільйон...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Завершальний виступ – народний депутат Козак Володимир Васильович, фракція «Слуга народу».

КОЗАК В.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань транспорту та інфраструктури (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Дякую, Руслане Олексійовичу. Прошу передати слово Дмитру Разумкову.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дмитро Олександрович Разумков. Будь ласка. Шановні колеги, після цього переходимо до голосувань.

РАЗУМКОВ Д.О., народний депутат України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Дякую. Шановні колеги! Ми заходимо в дуже непростий процес – бюджетний. Мені хотілося б, щоб ми нарешті зробили подарунок українському суспільству і бюджет на 2026 рік став бюджетом України, а не бюджетом Офісу Президента, єдиного телемарафону, Кабінету Міністрів і всіх інших, які наживаються на державному бюджеті України.

Про що я кажу? Я звертаюся до кожного народного депутата в цьому залі. Якщо ви не знаєте, можете підняти і подивитися: на партії на наступний рік знову виділяється майже мільярд гривень – 900 мільйонів гривень. Я просто хочу побачити, хто з народних депутатів, представників цих партій, готовий усю цю суму, яку передбачається виділити в наступному році, передати до державного бюджету на Збройні Сили України. Я хочу подивитися, як ми передамо 5,5 мільярда гривень, які виділяються на Офіс Президента, точніше 5 мільярдів 250 тисяч гривень, у наступному році. Вони якось переживуть. Думаю, що вони і так себе непогано почувають.

Я хочу подивитися, як нам вистачить совісті забрати 5,5 мільярда гривень з єдиного телемарафону і «стратегічних комунікацій» Офісу Президента і віддати Збройним Силам України. Я хочу подивитися, як деяким рідкісним фіскалам в українській політиці вистачить совісті не підвищувати податки з продажів на OLX, щоб закрити виплати для Кабміну. Якщо ви не знаєте, цим податком хочуть закрити 14 мільярдів гривень, забрати з кишень людей, які за вас проголосували, і віддати ці кошти на Кабмін, тому що 14 мільярдів якраз перебивають суму, що витрачатиметься на Кабінет Міністрів України, – 13,5 мільярда гривень. Тобто існування цієї безтолкової, безвідповідальної, неефективної структури знову закриють за гроші людей. Я хочу подивитися, як ми все-таки повернемося до тих обіцянок, які давали на початку повномасштабного вторгнення, і не будемо далі підвищувати податки людям.

А паралельно хочу подивитися в очі тим, хто розповідає про максимальну зарплату чиновників 80 тисяч гривень. Хочу вам сказати, що це рішення прийняте 10 квітня 2023 року, і дякую всім депутатам, які за це проголосували. Перестаньте піаритися і починайте працювати на державу Україна і на українських людей, просто відпустіть цей закон і нехай він набере чинності. Тому що в нас дуже багато політиків-піаристів і людей, яким не місце в українській політиці. Хотілося б, щоб стало більше політичних діячів.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Виступи народних депутатів завершено. Шановні колеги, прошу займати свої місця, зараз ми будемо переходити до розгляду питань порядку денного.

Шановні колеги, відповідно до статті 28 Регламенту Верховної Ради України перед початком розгляду питань порядку денного я пропоную провести сигнальне голосування. Перед початком голосування прошу народних депутатів перевірити наявність вашої особистої картки у пульті на вашому робочому місці. Нагадую, необхідно одночасно утримувати сенсорну кнопку та зелену кнопку «За» до появи результатів голосування на табло.

Шановні колеги, прошу взяти участь у сигнальному голосуванні.

«За» – 244.

Результат побачив.

Шановні колеги, перелік питань, схвалених на засіданні Погоджувальної ради, вам надано, переходимо до їх розгляду.

Хочу нагадати, що ми обговорюємо проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо організаційних засад здійснення підтримки в аграрному секторі» ([№ 13202-1](#)). Голова Комітету з питань аграрної та земельної політики Гайдю Олександр Васильович на місці.

Нагадаю, на чому ми завершили. Учора ми пройшли всі поправки, які були відхилені комітетом, щодо їх врахування. Сьогодні я отримав лист від народної депутатки Тимошенко з тим, що вона хоче поставити на голосування для підтвердження шість поправок і просить надати для обґрунтування слово для виступу до 5 хвилин. Шановні колеги, після цього проголосуємо ці шість поправок і законопроект у цілому.

Прошу народних депутатів зайняти свої місця. Зараз буде виступ Юлії Володимирівни до 5 хвилин, після цього будемо почергово голосувати шість поправок і відразу законопроект у цілому. Але після виступу Юлії Володимирівни я надам ще слово голові комітету, щоб він пояснив, чому вони і для чого, потім – виступ представника євроінтеграційного комітету, 2 хвилини, і перейдемо до голосування.

Будь ласка, Юліє Володимирівно, ваш виступ, до 5 хвилин.

ТИМОШЕНКО Ю.В., *член Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»)*. Шановні колеги! Законопроект № 13202-1 міг би стати серйозною основою підтримки розвитку аграрного сектору в Україні, але, на жаль, він таким не стане, тому що зараз ним створюється абсолютно тенденційний підхід до того, кому виділятиметься державна допомога на аграрний розвиток.

Дуже дивно, що створюється нова годівниця, так звана Виплатна агенція, яка без будь-яких правил, що виписані в цьому законопроекті, на абсолютно корупційній основі роздаватиме підтримку не тим, кому це потрібно, а своїм

людям. Важливо, що тут визначаються такі поняття, які ніколи в житті не дадуть змоги об'єктивно визначити допомогу для аграріїв. Наприклад, на «глазок» визначатиметься активний виробник, якому можна надати таку допомогу. У мене запитання: на чий «глазок» цей активний виробник визначатиметься?

Другий критерій – це потужність. Знаєте, з політики це слово вже перекочувало в закони. Вони надаватимуть підтримку відповідно до потужності підприємства. А можна запитати, як ця потужність визначатиметься, хто її визначатиме і як розподілятимуться ці гроші підтримки?

На жаль, це глибоко корупційний проект закону, який узагалі викреслив фермерство з переліку аграрних підприємств, які можуть отримати допомогу. Ми наполягали, подавали поправки, щоб фермерство було в пріоритеті, тому що увесь аграрний комплекс Європейського Союзу побудований на сімейних фермах. Організація Об'єднаних Націй оголосила 2019-2028 роки Десятиліттям сімейних фермерських господарств. Усі розумні країни світу розвивають не аграрні холдинги, не аграрні монополії, які повністю руйнують ґрунти і з країни роблять просто сировинний придаток, а сімейні фермерські господарства або малі й середні аграрні підприємства. У цьому законопроекті немає такої визначеної, акцентованої або будь-якої іншої підтримки.

Ще одне. Ми прекрасно знаємо, що після завершення війни потрібно буде забезпечити серйозну роботу ветеранам, і одна з них – в аграрному секторі. У цьому законопроекті не визначений пріоритет щодо підтримки ветеранів війни, людей з інвалідністю внаслідок поранення на війні, щоб їм надавалася державна підтримка для розвитку сімейних ферм, аграрних підприємств.

Тобто цей законопроект – для аграрної олігархії, і ви, які декларували, коли йшли до влади, що будете, навпаки, створювати конкурентні підприємства, рівні з усіма іншими, натомість продовжуєте розвивати і підтримувати олігархію податковими пільгами, які ви їй даєте, а не маленьким підприємствам середнього класу.

Даний законопроект на користь аграрної олігархії. Наша фракція голосуватиме проти, тому що це не підтримка аграрного сектору, а ще одна корупційна лазівка, де роздаватимуть гроші своїм. Закликаю голосувати проти і прошу поставити всі поправки на голосування для підтвердження.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Юліє Володимирівно.

Перед тим, як я поставлю поправки 6, 464, 541, 551, 556, 570 на голосування, я надаю слово до 2 хвилин голові комітету для пояснення всіх питань, пов'язаних з цими поправками. А за цей час прошу народних депутатів зайняти свої місця, тому що через пару хвилин ми будемо голосувати за ці поправки, які комітетом враховані, і за прийняття законопроекту в цілому. Але потім ще буде виступ представниці Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Зараз я надаю 2 хвилини для виступу народному депутату Гайду для пояснення всіх питань, пов'язаних з цими поправками, а далі будемо почергово голосувати за них.

Будь ласка, Олександрє Васильовичу.

ГАЙДУ О.В., голова Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики (одномандатний виборчий округ № 128, Миколаївська область, політична партія «Слуга народу»). Дякую. Шановний головуєчий, шановні колеги! Це євроінтеграційний законопроект, основним завданням якого є створення в Україні сучасної, прозорої та справедливої системи підтримки аграріїв, яка відповідатиме стандартам Європейського Союзу.

Чому це так важливо? Тому що аграрний сектор – це серце української економіки, і якщо ми говоримо про членство в Європейському Союзі, то наші фермери повинні працювати за тими ж правилами і стандартами, що й фермери в Польщі, Литві та Німеччині. Це означає – прозорі виплати, чесна конкуренція та європейські механізми контролю.

Що змінює такий закон? Передусім створюється Виплатна агенція – незалежна державна інституція, яка адмініструватиме підтримку аграріїв. Це гарантія прозорості, чесності і боротьби з корупцією.

Запроваджується інтегрована система адміністрування та контролю, яка дасть змогу через цифрові технології та супутниковий моніторинг контролювати використання коштів. У Європі це давно стандарт, для України це крок уперед до цифровізації та прозорості.

Впроваджується система даних щодо сталого розвитку. Це європейський інструмент, який щорічно показуватиме реальний стан наших фермерських господарств – економічний, соціальний, екологічний. Ми нарешті будемо мати достовірну аналітику, яка стане основою для розуміння державної політики.

Визначаються нові засади спільної аграрної політики. Це і підтримка малих фермерів, особливо створених учасниками бойових дій, і розвиток кооперації, і захист довкілля, і підтримка органічного виробництва.

Європейський рівень контролю, автоматизована перевірка, документальний аудит, виїзні інспекції – все це відповідає вимогам Європейського Союзу. Порушив правила – повертаєш кошти і три роки не маєш права на підтримку. Це чесні й прозорі правила.

Колеги, закликаю всіх підтримати законопроект № 13202-1 та поправки, які пропонуються для підтвердження. Це крок до сильного села, успішного фермера і європейської України.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олександрє Васильовичу.

Прошу народних депутатів зайняти свої місця. Зараз я почергово поставлю на голосування усі шість поправок. Голова комітету пояснив їх важливість і попрохав, щоб вони залишилися підтвердженими, як це зробив комітет. Тому, шановні колеги, швидше займайте свої місця.

Поправка 6 депутата Гайду. Вона комітетом підтримана. Народна депутатка Тимошенко просить поставити це рішення комітету на голосування для підтвердження. Комітет просить залишити рішення, яке вони прийняли. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 262.

Рішення прийнято.

Поправка 464 авторства Гайду. Комітетом вона врахована.

Ставлю на голосування поправку 464 для підтвердження. Прошу голосувати.

«За» – 273.

Рішення прийнято.

Наступна поправка 541 авторства Гайду. Та сама ситуація. Комітетом вона врахована. Народна депутатка Тимошенко пропонує поставити це рішення на голосування для підтвердження. Прошу голосувати.

«За» – 271.

Рішення прийнято.

Наступна поправка 551 авторства Гайду. Комітетом вона врахована. Народна депутатка Тимошенко пропонує поставити її на голосування для підтвердження. Прошу голосувати.

«За» – 269.

Рішення прийнято.

Наступна поправка 556 авторства Гайду. Комітетом вона підтримана. Народна депутатка Тимошенко просить поставити це рішення на голосування для підтвердження.

Ставлю поправку 556 на голосування для підтвердження. Прошу голосувати.

«За» – 271.

Рішення прийнято.

Завершальна поправка 570 авторства Гайду. Народна депутатка Тимошенко просить цю поправку, яка врахована комітетом, поставити на голосування для підтвердження.

Ставлю на голосування поправку 570 для підтвердження. Прошу голосувати.

«За» – 267.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, прошу не розходитися, через 2 хвилини будемо голосувати за прийняття законопроекту в цілому.

Слово для виступу надається представнику Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу Вінтоняк Олені Василівні. Будь ласка.

Давайте послухаємо народну депутатку Вінтоняк, і після цього відразу перейдемо до голосування.

ВІНТОНЯК О.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Доброго ранку, шановні колеги, шановний Голово! До вашої уваги пропонується проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо організаційних засад здійснення підтримки в аграрному секторі». Законопроект розроблено з метою виконання міжнародних зобов'язань України, передбачених статтями 403, 406 Угоди про асоціацію. Законопроект також спрямований на реалізацію ініціативи Європейського Союзу *Ukraine Facility*. Він відповідає цілям Угоди про асоціацію, передбачає імплементацію окремих положень регламентів Європейського Союзу, таких як 2021/2115, 2021/2116, 2023/2674, які визначають засади реалізації спільної аграрної політики Європейського Союзу, включаючи механізми державної підтримки, фінансового управління, екологічної стійкості, розвитку сільських територій та забезпечення продовольчої безпеки.

Особлива увага приділяється прозорості та ефективності використання бюджетних і міжнародних ресурсів, що є ключовими вимогами з боку Європейського Союзу. Імплементація зазначених регламентів є критично важливою для забезпечення поступової адаптації аграрної політики України до стандартів Європейського Союзу у контексті євроінтеграційного курсу.

Комітет з питань інтеграції України до Європейського Союзу, розглянувши проект закону на своєму засіданні 1 жовтня 2025 року, визначив його таким, що не суперечить міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу.

Хочу також додати, що визначення терміна «активний виробник сільськогосподарської продукції», про який багато говорилося, не суперечить положенням щодо визначення терміна «активний фермер» згідно з частиною п'ятою статті 4 Регламенту 2021/2115.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, переходимо до прийняття рішення. Прошу народних депутатів зайняти свої місця.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо організаційних засад здійснення підтримки в аграрному секторі» ([№ 13202-1](#)) у другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 278.

Рішення прийнято.

Закон прийнято. Вітаю, колеги.

По покажіть по фракціях і групах, будь ласка.

Мазурашу – з процедури. Будь ласка.

МАЗУРАШУ Г.Г., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту (одномандатний виборчий округ № 203, Чернівецька область, політична партія «Слуга народу»). Руслане Олексійовичу, я скажу на продовження теми, щодо якої виступали Тищенко і Скороход. Прошу поставити на голосування пропозицію щодо доручення визначеному профільним комітету невідкладно розглянути проект Постанови «Про Звернення Верховної Ради України до Нобелівського комітету щодо висунення кандидатури Президента США Дональда Джона Трампа на здобуття Нобелівської премії миру» і швидше це питання внести в зал та проголосувати. Це важливо для наближення миру...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Вельмишановні колеги, Регламент передбачає черговість усіх дій, пов'язаних з цим питанням. Думаю, комітет розбереться.

Шановні колеги, проект закону про... (*Шум у залі*). Що ви хочете доручити комітету, я так і не зрозумів? Розглянути це питання?

Шановні колеги, пропозиція Мазурашу – доручити комітету в пришвидшеному темпі розглянути це питання. Я вважаю, що комітет і так добре справляється, але, будь ласка, голосуйте пропозицію Мазурашу.

«За» – 132.

Рішення не прийнято.

Шановні колеги, кінчайте вже цей цирк, будь ласка! Крапка! Ми працюємо.

Наступний проект закону [№ 14048](#), друзі... (*Шум у залі*).

Що у вас з процедури? Гончаренко. Але тільки з процедури. Не з процедури – відразу зупиняю.

ГОНЧАРЕНКО О.О. У мене абсолютно з процедури, я піднімав руку. Будь ласка, звертайте увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. На вас складно не звернути увагу. Що у вас з процедури? Будь ласка.

ГОНЧАРЕНКО О.О. Дякую вам за це.

Тепер моя пропозиція з процедури. Я пропоную на завтра на 12 годину запросити Директора Національного антикорупційного бюро України, а також очільника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури на Верховну Раду України для інформування про стан боротьби з корупцією в Україні в найвищих ешелонах влади та інформування щодо справи Міндіча і «плівок Міндіча».

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я правильно зрозумів, ви пропонуєте запросити їх на Верховну Раду чи до Верховної Ради? На засідання, але не на Верховну Раду, так? Дякую.

Ставлю цю пропозицію на голосування, але в тій редакції, в якій сказав Олексій Гончаренко: запросити на Верховну Раду. Будь ласка, голосуйте.

«За» – 62.

Рішення не прийнято.

Я бачив, з «Голосу» хтось піднімав руку. Ярослав Іванович Железняк.

Після нього виступлять Олексій Кучеренко і Мар'яна Безугла, і сподіваюся, будемо працювати, ранкова процедурна емоція завершиться.

Будь ласка, Ярославе Івановичу. Процедурний кабінет відкритий.

ЖЕЛЕЗНЯК Я.І., *перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»).* Доброго ранку! Пане Голово, вас і колег вітаю з Днем юриста. У мене юридичне процедурне питання. У частині третій статті 227 Регламенту Верховної Ради України визначено (така ж норма діє і в Законі «Про Кабінет Міністрів України»), що після внесення програми дій уряду вона має бути розглянута протягом 15 днів без додаткового голосування за включення до порядку денного. Програму дій уряду в український парламент внесено 23 вересня. Відповідно на цьому тижні спливає термін 15 днів, коли ми зобов'язані, а це обов'язкова норма, розглянути її. Я не розумію, чому ми цього не робимо. Вчора я запитав вашого колегу, він мені процитував великих і порадив дивитися в наступний день. Наступний день настав.

У мене запитання до вас: коли згідно з Регламентом буде внесено це питання на розгляд? Якщо ви боїтеся провалити, не проблема, вони в чаті GPT ще таку програму напишуть, там нічого провалювати не треба. Тому...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ярославе Івановичу.

У вас конкретне питання. Справді, частиною третьою статті 227 визначається: «Це питання включається до порядку денного відповідної сесії Верховної Ради без голосування». Воно є в порядку денному сесії, але будь-які питання, внесені до порядку денного конкретного засідання чи триваючого засідання, це виключна компетенція Погоджувальної ради депутатських фракцій і груп, де ані я, ані Олександр Сергійович, ані Олена Костянтинівна навіть не голосуємо. Тому я думаю, що краще це звернути до Погоджувальної ради. Я перекажу цю інформацію.

Будь ласка... *(Шум у залі)*. Ні, секунду, у нас є Олексій Юрійович, потім Мар'яна Володимирівна, і далі працюємо.

Олексій Юрійович Кучеренко. Будь ласка.

КУЧЕРЕНКО О.Ю., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Дякую. Фракція «Батьківщина». Шановні колеги! За всієї поваги до всіх наших колег і окремих парламентських медійних активних блогерів я дещо не розумію. Декілька місяців тому була бурхлива суспільна дискусія навколо незалежності САП і НАБУ. Ви знаєте, яке рішення на підтримку їх незалежності врешті-решт продавили, воно було прийнято. Тепер депутати, які самі всіх агітували за незалежність САП і НАБУ, починають їх викликати на якійсь звіт до Верховної Ради. То ви розберіться нарешті, що ви робите. Дійсно, ми можемо викликати Генерального прокурора і допитати, поставити запитання стосовно ходу слідства, але спекулювати і піаритися на цих непрофесійних речах, мені здається, неприпустимо.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Олексію Юрійовичу, єдине, що я попрошу. Я хочу, щоб ми зрозуміли одну річ: є стаття 6 Регламенту, і ми викликаємо лише відповідно до статті 6. А є звітні процедури кожної посадової особи, яка підзвітна українському парламенту. Вони мають у звітних процедурах чітку логіку і процесуальну структуру. Тому, будь ласка...

Мар'яна Володимирівна (*Шум у залі*). Я не зупиню Мар'яну Володимирівну, вона перша підняла руку. Добре, процедурно ніяк не закривається.

Мар'яно Володимирівно, будь ласка.

БЕЗУГЛА М.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва (одномандатний виборчий округ № 217, м. Київ, політична партія «Слуга народу»). Дійсно, виникає питання, кого викликати? Мене дивує, що ми досі не бачили тут мера Києва, тому що є питання стосовно того, що він блокував засідання Ради оборони. Можна дискутувати щодо того, хто за що відповідає. Я вважаю, немає сенсу особливо дискутувати, коли у Києва більше 100 мільярдів грошей, а робота Ради оборони блокувалася кілька місяців, треба було елементарно провести засідання. Воно відбулося лише цього понеділка...

ГОЛОВУЮЧИЙ. То яка пропозиція, Мар'яно Володимирівно?

БЕЗУГЛА М.В. Тому я пропоную знову викликати сюди Кличка і подивитися, чи він зможе хоча б щось сформулювати у відповідь на наші запитання.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміла пропозиція.

Ставиться на голосування пропозиція Мар'яни Володимирівни щодо мера Києва Кличка. Прошу голосувати.

«За» – 104.

Рішення не прийнято.

Поки немає потенціалу.

Тищенко і Разумков. Будь ласка.

Друзі, і давайте процедурно на цьому завершимо.

Тищенко. Будь ласка. Лише з процедури, Миколо (*Шум у залі*). А, ще виступить Мамка.

ТИЩЕНКО М.М., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань транспорту та інфраструктури (одномандатний виборчий округ № 219, м. Київ, політична партія «Слуга народу»). Друзі, це дуже важливо, прошу підтримати і поставити на голосування питання про включення до порядку денного проекту Постанови Верховної Ради України «Про Звернення Верховної Ради України до Нобелівського комітету щодо...».

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Миколо Миколайовичу, мені простіше проголосувати за включення до Нобелівського комітету Миколи Миколайовича. Миколо, я ще раз кажу, ми щодо цього питання вже голосували. Ще раз повторюю, це не питання Верховної Ради, це питання Погоджувальної ради. Миколо Миколайовичу, за всієї поваги, давайте не руйнувати, тим паче такі питання (*Шум у залі*). Миколо Миколайовичу, ні.

Далі – Разумков Дмитро Олександрович, після нього – Мамка, і все. Усіх прошу виступати лише з процедури.

Будь ласка, Дмитре Олександровичу.

РАЗУМКОВ Д.О. Дякую, Руслане Олексійовичу. У мене не такі важливі питання, як порушені Мар'яною Володимирівною і Миколою Миколайовичем, але я все-таки скажу про бюджет. Сьогодні розглядатиметься питання, щоб на цьому тижні за якоюсь специфічною процедурою проголосувати зміни до бюджету на 2025 рік. Руслане Олексійовичу, звертаюся до вас як до Голови Верховної Ради, ви точно знаєте Регламент, точно його вивчали, і вам відомо, що стаття 101 Регламенту не дозволяє скорочувати терміни більш ніж наполовину. У даному випадку я хотів би просто зазначити, що ми будемо

подавати альтернативний законопроект. Тому прошу на це зважати під час розгляду будь-яких питань.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Дмитре Олександровичу.

Мамка Григорій Миколайович – з процедури.

МАМКА Г.М., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»).* Шановний Руслане Олексійовичу, шановні народні депутати! Можна припинити знущатися над колегами? Ви уявляєте, народний депутат просить нас доручити Нобелівському комітету розглянути кандидатуру на здобуття Нобелівської премії. Давайте будемо або вчити, або читати, такого комітету апriori не існувало, не існує і, сподіваюся, не існуватиме.

Руслане Олексійовичу, давайте все-таки визначимося і скажемо, що назріли зміни до Регламенту. Питання: ось ми викликаємо директора НАБУ, керівника САП, прокурора, щоб що? Щоб послухати з трибуни? Та він вам наплете все, що треба і не треба. А у вас не існує жодного механізму за Регламентом, як з цим взаємодіяти або що зробити, якщо він збрехав з трибуни. Навіщо витрачати час? Давайте все-таки доручимо регламентному комітету напрацювати зміни...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, наступний проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення законності та прозорості в діяльності органів місцевого самоврядування» ([№ 14048](#)).

Прощу народних депутатів зайняти свої місця і приступити до виконання посадових обов'язків.

Ставлю на голосування пропозицію про включення цього законопроекту до порядку денного сесії.

«За» – 237.

Рішення прийнято.

Покажіть по фракціях і групах.

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього проекту закону за скороченою процедурою. Прощу голосувати.

«За» – 227.

Рішення прийнято.

Запрошую до слова голову підкомітету Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування Безгіна Віталія Юрійовича від авторів і від комітету, 4 хвилини.

Будь ласка, Віталію Юрійовичу.

БЕЗГІН В.Ю., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановна президіє, шановні колеги! Це наша третя спроба виконати відповідний індикатор *Ukraine Facility*, виконати те, що від нас просить Європейська комісія, але насправді просить і здоровий глузд.

У чому суть законопроекту? Він спрямований на забезпечення законності актів органів місцевого самоврядування. Але давайте відверто. По-перше, цей законопроект на відміну від попередніх, навколо яких точилися окремі дискусії, відповідає принципам Європейської хартії місцевого самоврядування, про що зазначають і асоціації органів місцевого самоврядування, у ньому застосована формула саме домірності нагляду. По-друге, це не наше ноу-хау, тому що потреба прийняття відповідного закону в Україні з'явилася ще в концепції децентралізації 2014 року, яку ухвалював не наш уряд. Це було правильне рішення, тому що система повинна мати стрімкий порт уваги.

Даний законопроект ще до його реєстрації став компромісом з представниками Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування, і є лише кілька питань, які ми домовилися узгодити між першим та другим читаннями. Я зупинюся на двох ключових нормах, навколо яких можуть виникати певні маніпуляції.

Перше. Усі рішення можуть бути скасовані лише в судовому порядку, а не одноособово головою відповідної місцевої державної адміністрації, за винятком питань, які стосуються територіальної цілісності держави.

Друге. Такий закон у частині наглядових повноважень набере чинності через рік після завершення воєнного стану, а це означає, що ні про які взаємини зараз і перетягування канату між чинною центральною владою і чинними місцевими владами не може йти мови, тому що через рік після завершення воєнного стану в нас швидше за все відбудуться і парламентські, і президентські, і, дуже ймовірно, місцеві вибори.

Ще одна важлива річ – те, що до цього проекту ми маємо кілька зауважень, які зобов'язалися узгодити з місцевим самоврядуванням. Це питання делегованих повноважень і ще одна позиція, яку ми домовилися узгодити додатково з Європейською комісією.

У цей понеділок, 6 жовтня, наш комітет, всебічно обговоривши питання, вирішив рекомендувати Верховній Раді України відповідно до пункту 1 частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення

законності та прозорості в діяльності органів місцевого самоврядування» (№ 14048), поданий народними депутатами Безгіним, Корнієнком та іншими народними депутатами, за результатами розгляду в першому читанні прийняти за основу, а також відповідно до частини другої статті 109 Регламенту Верховної Ради України скоротити наполовину строк подання пропозицій і поправок до нього.

Наостанок, колеги, хочу ще раз сказати, що це наші зобов'язання в межах *Ukraine Facility*. Вартість цього законопроекту приблизно 30 мільярдів гривень надходжень до державного бюджету. Всі ми знаємо, що до проекту Державного бюджету подано більше 3 тисяч поправок. Переконали, що більшість з них стосуються збільшення видатків. Тому давайте не лише говорити про збільшення видатків, а й виконаємо наш депутатський обов'язок і принесемо необхідні державному бюджету кошти від наших європейських партнерів.

Щиро дякую і прошу підтримати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, прошу записатися представників фракцій і груп на виступи. Будь ласка.

Южаніна Ніна Петрівна, фракція «Європейська солідарність». Будь ласка.

ЮЖАНІНА Н.П., член Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Прошу передати слово Гончаренку Олексію.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олексій Гончаренко. Будь ласка.

ГОНЧАРЕНКО О.О. Черговий законопроект про те, як взяти місцеве самоврядування під повний контроль. Я хочу нагадати вам, колеги, буквально місяць тому ми з вами провалили законопроект [№ 13150](#), тому що там теж хотіли взяти під контроль місцеве самоврядування. Тепер нова спроба, нова ідея, а сутність абсолютно та сама: взяти під контроль до нігтя, що ще в нашій державі не під повним контролем Офісу Президента.

Тут деякі розповідають: навіщо ми викликаємо керівників НАБУ та САП? Навіщо нам слухати про боротьбу з корупцією? Навіщо нам це? Чому ми витрачаємо час? Та навіщо взагалі існує Верховна Рада України? Ну, нехай уже повністю в нашій державі, яка офісо-президентська, усім керує один Зеленський – і все, і ніхто взагалі не потрібен. Він хоче бути всім, він у нас «и швец, и жнец, и на дуде игрец» – все одна людина. Він керує державою, він у нас потужно воює, він потужно на зовнішньому фронті, на внутрішньому фронті, він хоче керувати антикорупційними органами, всіма силовими органами, він хоче керувати кожною мерією аж до сільської ради. Чому? Та тому, що треба всіх до нігтя, це називається «Північна Корея», і тому що треба всіх «обилечивать», щоб усі – будь ласка, давайте все сюди, в одну касу. Ось уся ідея, яка стоїть за цим законопроектом.

Можна сто разів сказати гарні слова «*Ukraine Facility*», ще якісь, розраховуючи на те, що хтось не розуміє. Прочитайте, що тут пишуть, спитайте місцеве самоврядування. Нарешті цей законопроект сьогодні стоїть у порядку денному, щоб хоча б з їхніми повноваженнями розібратися. Ви навіть цього не могли зробити, а тут хочете ще більше їх взяти під контроль. Зупиніться!

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради
України **КОРНІЄНКО О.С.**

ГОЛОВУЮЧИЙ. Таміла Ташева, фракція «Голос». Будь ласка.

ТАШЕВА Т.Р., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Шановні колеги! Як співавторка законопроекту № 14048 і представниця Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування хочу наголосити, ми продовжуємо одну з найуспішніших реформ в історії України – реформу децентралізації. Вона довела свою ефективність, дала громадам можливість розвиватися, ухвалювати власні рішення, брати відповідальність і підтримувати людей.

Запровадження ефективного державного нагляду за законністю рішень органів місцевого самоврядування – це логічний і послідовний наступний крок. Це норми і явища, які вже існують у країнах Європейського Союзу. Ідеться не про втручання, а про створення чіткої системи, яка забезпечить дотримання Конституції, прозорість у публічному управлінні.

Законопроект є частиною *Ukraine Facility*. У його розробці брали участь асоціації місцевого самоврядування. Із нього вилучено більшість положень, які викликали занепокоєння наших колег з асоціацій. До другого читання, звісно, ми приберемо решту норм, які викликали зауваження і коментарі з боку асоціацій та інших експертів. Тому дуже просимо колег підтримати цей проект закону в першому читанні. Його ухвалення – важливий та необхідний етап розвитку місцевого самоврядування.

Дякую.

Веде засідання Голова Верховної Ради України
СТЕФАНЧУК Р.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Кучер Микола Іванович, група «Довіра». Передає слово Білозір.

БІЛОЗІР Л.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального

розвитку та містобудування (одномандатний виборчий округ № 15, Вінницька область, самовисуванець). Шановні колеги, шановні українці! Сьогодні ми розглядаємо законопроект, який багато років викликає в цьому залі дискусії, але насправді є необхідним кроком у розвитку нашої системи публічного адміністрування, управління. Це вже є спроба прийняти подібний закон у цьому залі. Ідеться про запровадження адміністративного нагляду за законністю актів органів місцевого самоврядування та створення кадрового резерву для голів районних державних адміністрацій.

На 35-му році незалежності ми ще не маємо подібного цивілізованого механізму. Ще понад 200 років тому Наполеон у Франції створив таку систему адміністративного нагляду через інститут префектів. Вони представляли й досі представляють державу на місцях. Така система працює майже у всіх країнах Європейського Союзу.

Після реформи прокуратури в Україні фактично відсутній такий контроль, який був ще 200 років тому у Франції. Це призводить до зловживань, перевищення повноважень і непрозорих рішень щодо землі, комунального майна, містобудування. Дійсно, громади мають бути автономними, але не поза законом. Цей законопроект не про втручання, він про баланс між автономією і відповідальністю. Саме такого підходу вимагають наші європейські партнери в рамках Плану для *Ukraine Facility*, який зобов'язував нас створити цей нагляд ще в I кварталі 2025 року.

Тож прошу вас прийняти законопроект у першому читанні. Ми обов'язково допрацюємо його до другого читання, тим паче асоціації органів місцевого самоврядування теж його підтримують. Група «Довіра» однозначно голосуватиме...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Завершальний виступ – Чорний Дмитро Сергійович, фракція «Слуга народу». Після цього перейдемо до голосування. Прошу народних депутатів зайняти свої місця.

ЧОРНИЙ Д.С., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (одномандатний виборчий округ № 34, Дніпропетровська область, політична партія «Слуга народу»). Я прошу передати слово Безгіну.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Віталій Безгін. Будь ласка.

БЕЗГІН В.Ю. Дякую. Я ще раз скажу коротко. Шановні колеги, у нас є одна норма, яка бентежить місцеве самоврядування, щодо індивідуальних актів і делегованих повноважень. Ми озвучували це асоціаціям. У нас є узгодженість, що ми врегулюємо це питання між читаннями, і є листи на підтримку даного законопроекту навіть у цілому, якщо це питання буде врегульоване, зокрема офіційні листи від асоціацій міст України.

Тому давайте підтримаємо законопроект за основу, скоротимо строк підготовки поправок і наступного пленарного тижня виконаємо наше зобов'язання перед європейськими партнерами.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ще виступить Соколов, 1 хвилина, і перейдемо до голосування. Прошу зайняти свої місця.

СОКОЛОВ М.В., член Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Шановний пане Голово та народні депутати України! Ми вже розглядали спроби під виглядом контролю місцевого самоврядування, а насправді його повного підпорядкування державній вертикалі влади, у законопроектах № 4298, № 13124, № 13150, які нам вистачило мудрості провалити.

У процесі розробки більш демократичного законопроекту № 14048 ми суттєво переробили підхід до питання нагляду за роботою органів місцевого самоврядування, але під час його розгляду в комітеті виявилися додаткові питання, які потребують врегулювання. Так, Асоціація міст України на засіданні комітету звернула увагу, що його можна підтримати лише за умови здійснення нагляду виключно за делегованими повноваженнями органів місцевого самоврядування. До них належать виконання державних програм, землекористування та дотримання житлового законодавства.

Тому «Батьківщина» прийняла рішення утриматися під час голосування за цей законопроект та...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Прошу народних депутатів підготуватися до голосування.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення законності та прозорості в діяльності органів місцевого самоврядування» ([№ 14048](#)) за основу.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 243.

Рішення прийнято.

Покажіть по фракціях і групах.

Ставлю на голосування пропозицію про скорочення наполовину строку подачі пропозицій і поправок для підготовки проекту до другого читання. Прошу голосувати.

«За» – 223.

Рішення не прийнято.

Шановні колеги, рухаємося далі.

Наступне питання – проект Постанови «Про безперервність функціонування представницьких органів місцевого самоврядування (сільських, селищних, міських, районних у містах, районних, обласних рад, сільських, селищних, міських голів) в Україні в умовах військової агресії російської федерації» ([№ 14031](#)).

Ставлю на голосування пропозицію про включення цього проекту постанови до порядку денного сесії. Прошу голосувати.

«За» – 290.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд за скороченою процедурою цього проекту постанови. Прошу голосувати.

«За» – 240.

Рішення прийнято.

Запрошую до слова голову підкомітету Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування Безгіна Віталія Юрійовича. Будь ласка. Оскільки від авторів і від комітету, то до 4 хвилин.

БЕЗГІН В.Ю. Шановна президіє, шановні колеги! Думаю, що цей проект постанови є очевидною пропозицією, це політичний акт з боку Верховної Ради на підтримку того, що, безумовно, все місцеве самоврядування навіть коли здолає п'ять років строку своїх повноважень, залишається функціонуючим, легітимним. Ні для кого не є сумнівом і новиною, що в нас діє принцип безперервності влади, але народження цього проекту постанови – це безпосередньо наслідок запиту, запросної позиції, з боку самого місцевого самоврядування, яке просило в такий спосіб підкреслити політичну позицію саме парламенту.

Я хочу подякувати президії Верховної Ради за лідерство в цьому процесі, а також представникам фракцій і груп, які мали дискусію щодо цього з представниками місцевого самоврядування. На мою думку, це рішення має бути проголосоване всіма фракціями та групами, конституційною більшістю. Ми не повинні допустити, щоб будь-хто, у тому числі профінансований за кошти держави-агресора, ставив під сумнів діяльність місцевих рад під час воєнного стану. Тим більше ми вже мали подібні прецеденти, коли російська пропаганда намагалася ставити під сумнів легітимність Президента, тому цей проект постанови розроблений саме за аналогією до акта, за який наш парламент голосував і спрямовував міжнародним партнерам на підтримку легітимності Президента Зеленського.

Тож у мене прохання, яке, зокрема, підтримане рішенням комітету так само від 6 жовтня, прийняти проект постанови № 14031 і дати сигнал місцевому самоврядуванню, що жодна політична партія, яка представлена в парламенті, не розгойдуватиме дану тему.

Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування розглянув на своєму засіданні відповідний проект постанови. Всебічно обговоривши дане питання, комітет ухвалив рішення рекомендувати парламенту відповідно до частини третьої статті 138 Регламенту Верховної Ради за наслідками розгляду прийняти вказаний проект постанови в цілому.

Дякую і прошу підтримати.

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради
України **КОРНІЄНКО О.С.**

ГОЛОВУЮЧИЙ. Запишіться, будь ласка, на виступи: два – за, два – проти.

Локтіонова, фракція «Слуга народу».

ЛОКТІОНОВА Н.В., член Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Прошу передати слово Безгіну Віталію.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Віталію Юрійовичу, повертайтеся.

Безгін. Будь ласка (*Шум у залі*).

Лаба? Добре, Михайло Лаба.

ЛАБА М.М., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 70, Закарпатська область, політична партія «Слуга народу»). Шановні друзі! Я прошу підтримати наші органи місцевого самоврядування, адже ми бачимо їхню ефективну роботу і з 2014 року, і вже четвертий рік повномасштабного вторгнення. Звісно, деś були перекоси щодо розв'язання тих чи інших проблем в ОМС. Кількісний склад депутатських корпусів навіть у більш безпечних громадах зменшився, депутати місцевих рад повиходили з фракцій, була заборона на виїзд жінок тощо. Ми розуміємо ці всі складнощі, але бачимо, що більшість органів місцевого самоврядування направляють свої бюджети на підтримку військ.

Вважаю, політизувати справи всередині країни не варто, і думаю, ми всі дружно підтримаємо даний проект постанови та рішення профільного комітету. Як в інших частинах країни, де сьогодні важко, у прифронтових громадах діють військові адміністрації, які в дуже тяжких умовах виконують функції держави. Держава має бути цілісною – парламент, уряд, Президент, військо. Все для перемоги України!

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ростислав Павленко, «Європейська солідарність». Будь ласка.

ПАВЛЕНКО Р.М., *член Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»).* Дякую. Прошу передати слово Софії Федіні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Софія Федина. Будь ласка.

ФЕДИНА С.Р., *член Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»).* Однозначно треба зняти всі питання щодо того, чи органи місцевого самоврядування мають право працювати під час дії воєнного стану. Так, вони мають працювати, якісно виконувати свою роботу, але давайте скажемо щиро, позатим що зараз ми їм кидаємо кістку – тіштеся, вас Верховна Рада підтримала, водночас з боку чинної влади відбувається тотальний пресинг на місцеве самоврядування і, у мене таке враження, робиться абсолютно все, щоб знищити децентралізацію як таку. То давайте запровадимо інститут префектів, то давайте будемо з Києва якісь рішення місцевих рад скасовувати, то давайте мерів познімаємо – це те, чим зараз займається центральна влада. Це не нормально, тому в даному випадку, крім цього всього, треба було б дійти до кількох дуже важливих рішень.

Насамперед повернути мерів патріотичних міст, які виконували свою роботу добре, на їхні місця, тому що те, як знімали, відсторонювали мерів у Рівному, Чернігові, інших містах, – це просто маразм, який не має нічого спільного з законом. Це просто центральна влада, Банкова, розправляє з неугодами, які сміли їй сказати якесь слово поперек. Зараз чиниться тиск на місцеві ради, ви забрали у місцевих рад ПДФО, який тут, у Києві, чиновники не здатні ані розподілити, ані використати ефективним чином, у результаті гроші лежать на рахунках, а наші Збройні Сили залишаються без найнеобхіднішого.

Останнє питання, але не менш важливе. Коли, до холери, буде підписано закон, який ми прийняли уже давно, щоб місцеві ради мали можливість закупляти все необхідне для Збройних Сил України, не шукаючи якихось виходів?! Чому він не підписується? Шановна монобільшосте, запитайте свого лідера, чому він гальмує всі ці процеси і таким чином тисне й знищує місцеве самоврядування?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Соколов Михайло Володимирович, фракція «Батьківщина». Будь ласка.

СОКОЛОВ М.В. Шановні колеги, сьогодні ми розглядаємо надзвичайно важливий проект постанови, який має одну головну мету – забезпечити безперервність функціонування представницьких органів місцевого самоврядування в умовах воєнної агресії російської федерації.

Усі ми розуміємо, у час, коли ворог щодня обстрілює українські міста і села, проведення демократичних місцевих виборів неможливе. Гарантій безпеки для кандидатів, членів комісій, виборців просто не існує. Відповідальність за це лежить не на Україні, а на державі-агресорі – російській федерації.

Водночас місцеве самоврядування сьогодні виконує критичну роль – забезпечує життєдіяльність громад, організовує оборону, допомагає Збройним Силам України, підтримує населення. Без стабільної роботи рад і голів неможливо забезпечити освітній процес, теплопостачання, водопостачання, евакуацію, соціальні послуги. Саме тому в проекті постанови № 14031 чітко фіксується легітимність місцевих рад, голів, обраних українцями на останніх виборах, до моменту, коли після закінчення воєнного стану ми можемо провести нові вибори відповідно до Конституції та законів України. Це рішення про стабільність, відповідальність і довіру до влади, яку обрав народ. Ми зберігаємо демократичні інституції, а не заморожуємо їх.

Закликаю Верховну Раду підтримати проект постанови № 14031 як важливий крок до забезпечення керованості країни і стійкості українського самоврядування у воєнний час.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Героям слава!

Лариса Миколаївна Білозір, група «Довіра». Будь ласка.

Після неї буде виступ від фракції «Голос», і перейдемо до голосування. Запросіть депутатів до залу.

БІЛОЗІР Л.М. Шановні колеги, шановні українці, Конституція прямо забороняє проведення виборів під час війни. Насамперед це продиктовано реальністю, оскільки неможливо провести прозоре і безпечне голосування під обстрілами. До того ж право голосу повинні мати і наші воїни, які сьогодні на фронті.

Цей проект постанови, дійсно, про підтримку легітимності місцевого самоврядування в умовах війни, тому будь-які дискусії мають бути не про проведення чи не проведення виборів, а про те, як зберегти легітимність органів влади та функціонування наших громад.

Дійсно, довіра є критичним ресурсом, і вона залежить не стільки від дати виборів, скільки від того, як громадяни бачать сьогодні роботу влади. Якщо послуги працюють, фінанси прозорі, а рішення ухвалюються відкрито, довіра громадян зростає.

Працюючи постійно в окрузі, мушу сказати, що я бачу потребу жителів у більшій комунікації та порозумінні з місцевою владою під час розв'язання проблем, яких багато. Звичайно, жителі хочуть покращити комунікацію з тією владою, яку вони обрали на місцях, але деколи відбувається навпаки, коли ця влада загрузла в непорозуміннях і, вибачте, розборках.

Тож місцевій владі треба більше комунікувати з людьми та залучати жителів до прийняття рішень, тим паче в цьому залі ми прийняли закон про народовладдя, який дає інструмент нашим громадам, як це робити.

Отже, виборів до місцевих органів влади у жовтні цього року під час війни не буде, але життя громад має продовжитися, і ми повинні забезпечити легітимність громад та прозорість влади в період війни. Тому прошу підтримати цей проект постанови.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Юлія Сірко, фракція партії «Голос», 1 хвилина.

Після цього перейдемо до голосування. Запросіть депутатів до залу.

СІРКО Ю.Л., *перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань транспорту та інфраструктури (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»).* Дякую. Фракція «Голос». Шановні колеги! Давайте скажемо простою мовою, про що цей проект постанови і що ми обговорюємо: виборів у 2025 році не буде – ані місцевих, ані парламентських. Коли їдиш регіонами, бачиш деякі політичні сили, які вже роздають гречку, газети, кравчучки – хто що може, те й роздає. Припиніть займатися передвиборним процесом. Не буде виборів у кінці жовтня 2025 року до місцевих органів влади. Займіться, будь ласка, своїми громадами, мешканцями, а також забезпеченням того, що потрібно під час воєнного стану.

Дякую за увагу.

Веде засідання Голова Верховної Ради України

СТЕФАНЧУК Р.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Олександр Сергійовичу.

КОРНІЄНКО О.С., *Перший заступник Голови Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»).* Шановні колеги! Перш ніж ми перейдемо до голосування за цей дуже важливий проект постанови, який, дійсно, є консенсусним і з усім місцевим самоврядуванням, і в залі, я хотів би, щоб ми, особливо ті, які займаються міжнародною діяльністю в парламенті, парламентською дипломатією, наші делегації в ПАРЕ, НАТО, ОБСЄ, всі, хто спілкується з колегами, не забували про дві речі і завжди їм про це нагадували. Кілька

представників місцевого самоврядування, зокрема мери і старости, досі в російському полоні як цивільні полонені. Досі, четвертий рік! Давайте про це пам'ятати. Випускають їх дуже мало. Ми всі бачили, як виглядав пан Миколаєнко з Херсона і як він зараз мужньо повертається до нормального життя.

Давайте будемо нагадувати партнерам, що більше 100 депутатів місцевих рад та мерів загинули на війні. Наші органи місцевого самоврядування, дійсно, достойні того, щоб ми дали їм політичний сигнал, що вони далі можуть спокійно працювати доти, поки виборча демократія буде знову можлива в цій країні, тому що інша у нас є, навіть у парламенті.

Давайте підтримаємо проект постанови.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, прошу народних депутатів підготуватися до голосування.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Постанови «Про безперервність функціонування представницьких органів місцевого самоврядування (сільських, селищних, міських, районних у містах, районних, обласних рад, сільських, селищних, міських голів) в Україні в умовах військової агресії російської федерації» ([№ 14031](#)) у цілому з необхідними техніко-юридичними правками.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 308.

Рішення прийнято.

Вітаю, колеги.

Покажіть по фракціях і групах, будь ласка.

Гетманцев Данило Олександрович – з процедури. Будь ласка.

ГЕТМАНЦЕВ Д.О., голова Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги! До порядку денного на сьогодні включений проект Закону «Про Національну установу розвитку» ([№ 11238](#)), у якому йдеться про кредитування ВПО, кредитування релокованого бізнесу, кредитування у прифронтових регіонах і бізнесу, і громадян, а також про кредитування нашого відновлення. Крім цього, у законопроекті передбачена дуже важлива норма щодо страхування військових ризиків, яку ми разом врешті повинні зсунути з мертвої точки.

Я прошу змінити черговість розгляду питань порядку денного і зараз розглянути цей законопроект у другому читанні. Мною погоджено

з керівниками всіх фракцій і груп, що поправок не будуть ставити на голосування.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Даниле Олександровичу. Секунду, я запитав щодо цієї позиції.

Шановні колеги, позиція зрозуміла, Данило Олександрович просить змінити черговість розгляду питань порядку денного і сказав, що з усіма фракціями, групами і народними депутатами домовлено, що можемо голосувати без обговорення поправок. Правильно я розумію?

Тоді спочатку ставлю на голосування пропозицію Гетмацева, а потім відразу законопроект у цілому (*Шум у залі*).

Пропозицію Гетманцева можна поставити на голосування?

Ставлю на голосування пропозицію Данила Олександровича. Прошу голосувати.

«За» – 277.

Рішення прийнято (*Шум у залі*).

Я можу поставити на голосування законопроект, а тоді дати вам слово?

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про Національну установу розвитку» ([№ 11238](#)) у другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 280.

Рішення прийнято.

Закон прийнято. Вітаю, колеги.

Далі наступний проект постанови без обговорення. Це проект Постанови «Про утворення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих порушень прав дитини при формуванні та реалізації державної політики щодо охорони дитинства» ([№ 13690](#)).

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття... (*Шум у залі*). Ви хочете виступити з процедури щодо цього законопроекту?

Соболев – щодо цього проекту постанови. Будь ласка (*Шум у залі*).

Ми вже почали розгляд питання, Миколо Миколайовичу. Наступного разу, завтра.

СОБОЛЄВ С.В., член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ,

політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Дякую, пане Голово. Ми підтримуємо цей проект постанови, але, на жаль, наш колега по фракції Лукашук не потрапив до складу цієї ТСК. Тому ми просили б негайно розглянути це питання і додати його прізвище до переліку тих, хто працюватиме в цій комісії.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Згода абсолютно є. Думаю, що на наступний раз ми все це зробимо.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Постанови «Про утворення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих порушень прав дитини при формуванні та реалізації державної політики щодо охорони дитинства» (№ 13690) у цілому з урахуванням зауважень та пропозицій комітету, викладених у висновку, та з необхідними техніко-юридичними правками. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 300.

Рішення прийнято.

Вітаю, колеги (*Шум у залі*). Миколо Миколайовичу, що у вас? Ну, пішло, що ж ви зриваєте? Лише з процедури, Миколо Миколайовичу. Якщо буде виступ не з процедури, я припиню відразу.

Будь ласка, Миколо.

ТИЩЕНКО М.М. Я хочу стати на захист Києва і киян, тому що було наголошено, що в нас більше 100 мільярдів гривень. Це не так. Офіційна інформація: на 2025 рік...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Що з процедури, Миколо Миколайовичу?

ТИЩЕНКО М.М. ...90 мільярдів гривень, з яких...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Миколо Миколайовичу, що з процедури?

ТИЩЕНКО М.М. Щодо Києва, основні...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Вимкніть, будь ласка, мікрофон.
Шановні колеги, рухаємося далі.

Наступний проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідації їх наслідків,

формування фонду захисних споруд цивільного захисту, створення класів та центрів безпеки» ([№ 13454](#)).

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього проекту закону за скороченою процедурою. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 243.

Рішення прийнято.

Запрошую до слова голову Комітету з питань екологічної політики та природокористування Бондаренка Олега Володимировича. Ви і від авторів, і від комітету, до 4 хвилин, будь ласка.

БОНДАРЕНКО О.В., голова Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Дякую. Добрий день, шановні колеги! На ваш розгляд пропонується проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідації їх наслідків, формування фонду захисних споруд цивільного захисту, створення класів та центрів безпеки» ([№ 13454](#)).

Власне, про що цей законопроект, які передумови для його створення і подання до Верховної Ради? Наразі загальна кількість об'єктів фонду захисних споруд на території України становить 68 721 об'єкт, з яких 7 тисяч перебувають на тимчасово окупованій території. На території, яка перебуває під контролем органів державної влади, наразі налічується 54 тисячі об'єктів, готових до використання.

У цілому простежується тенденція збільшення нових захисних споруд, здебільшого найпростіших укриттів, та зменшення кількості непридатних об'єктів фонду. Але фонд захисних споруд цивільного захисту на підконтрольній території України забезпечує укриття не більше 50 відсотків населення. При цьому місткість захисних споруд цивільного захисту і споруд подвійного призначення забезпечує укриття орієнтовно 18 відсотків населення, а найпростіших укриттів – 32 відсотків. Тобто для нормального якісного укриття нашого населення є лише 18 відсотків споруд.

Наявного фонду захисних споруд недостатньо. Нам вкрай необхідно вживати заходів щодо нарощування кількості об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту з урахуванням актуальних перспективних безпекових викликів і загроз насамперед шляхом будівництва нових захисних споруд цивільного захисту і споруд подвійного призначення.

Постійні артилерійські, авіаційні та ракетні обстріли, зокрема з використанням ворогом засобів повітряного нападу та безпілотних літальних апаратів, створюють загрозу для населення, а ураження об'єктів критичної інфраструктури створює загрозу для існування об'єктів перебування наших громадян. При цьому здебільшого здійснюються обстріли житлової інфраструктури населених пунктів зі значними втратами серед мирного населення та цивільної інфраструктури. Для таких обставин нарощення зусиль,

спрямованих на мінімізацію ризиків ураження людей, а також захист їх від обстрілів, на забезпечення цивільного населення є ключовим завданням не лише сьогодні, а й на довгу перспективу.

Тож завданнями представленого законопроекту є врегулювання питань нарощення фонду захисних споруд; створення правових засад для розбудови мереж зі спеціалізованих об'єктів з центрів безпеки та класів безпеки на базі закладів освіти та підрозділів ДСНС; уточнення повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сферах цивільного захисту та містобудування та інші питання діяльності служб цивільного захисту і створення об'єктів захисних споруд.

Для вирішення цих питань законопроектом передбачається внесення змін до Кодексу цивільного захисту України, законів України «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про місцеве самоврядування в Україні» та інших. Крім того, проектом закону вводиться поняття «захищений простір», тобто приміщення (частина будівлі чи споруди), спроектованого таким чином, щоб зменшити вплив непрямой дії зброї, зокрема уламків та вибухової хвилі.

Шановні колеги, до цього законопроекту були висловлені зауваження Головним науково-експертним управлінням Апарату Верховної Ради України. Комітет, проаналізувавши ці зауваження, вважає, що їх можна врахувати до другого читання.

Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство розвитку громад та територій України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій та інші органи підтримують законопроект. Під час його підготовки були враховані зауваження Міністерства фінансів України, Міністерства культури та стратегічних комунікацій України та інших.

Шановні колеги, прошу підтримати рішення комітету щодо прийняття цього законопроекту в першому читанні за основу.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Прощу фракції і групи записатися на виступи для обговорення цього проекту закону: два – за, два – проти.

Прощук Едуард Петрович, фракція «Слуга народу» Будь ласка.

ПРОЩУК Е.П., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування (одномандатний виборчий округ № 85, Івано-Франківська область, політична партія «Слуга народу»). Прощу передати слово Олегу Бондаренку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олег Бондаренко, фракція «Слуга народу».

БОНДАРЕНКО О.В. Шановні колеги, ще раз хотів би підтвердити важливість цього проекту закону, який уже розглядався Верховною Радою

в другому читанні. У тексті законопроекту, який розглядався раніше, враховано всі зауваження, надані фракціями і групами до другого читання. Він максимально відповідає вимогам європейського законодавства, про що був наданий висновок відповідного комітету і урядового офісу.

Шановні колеги, цей законопроект вкрай важливий для розбудови системи захисту населення і виконання наших зобов'язань перед іншими країнами. Хотів би нагадати, що разом з Фінляндією, країнами Північної Європи, країнами Балтії нами була створена Коаліція укриттів цивільного захисту. Це потужне міждержавне утворення, яке допомагає нам забезпечувати створення системи укриттів на багато років наперед, а ми знаємо, що це величезне завдання, виконання якого потребує наше населення.

Тож, шановні колеги, ще раз прошу підтримати цей законопроект у першому читанні за основу.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Саврасов, фракція «Європейська солідарність». Будь ласка.

САВРАСОВ М.В. Прошу передати слово Ірині Геращенко.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ірина Володимирівна Геращенко. Будь ласка.

ГЕРАЩЕНКО І.В., член Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Шановні українці! Ви знаєте лише з телемарафону, що з 2022 року в Україні створено центри потужності, центри незламності. Однак страшні картинки з Шостки і Чернігова, мешканці яких під час блеауту не мають де не просто зарядити телефони, а й приготувати їжу, показують повну безпорадність цієї влади і колосальний розрив між теорією і практикою.

На жаль, цей законопроект, який, дійсно, ми розглядаємо вже не вперше, – теж про хороші наміри, але повний розрив між теорією і практикою, тому що можна створити центри безпеки, красиво все це написати на папері, але не дати жодної копійки місцевому самоврядуванню на їх створення. Тож цей законопроект – про теорію. Саме тому «Європейська солідарність» (ми хочемо подякувати українцям, які попри інформаційну блокаду, попри паплюження нашої політичної сили визнали, що наша команда – і за це сьогодні голосують 40 відсотків українців, є найбільш професійною в парламенті) наполягає на професійності законів. Ми давно запропонували законопроект [№ 9358](#) про створення реальних сховищ, бомбосховищ, на які необхідно дати гроші місцевим громадам, і потрібно це підтримувати.

Тому ми не голосуватимемо за прийняття за основу цього законопроекту, а будемо доопрацьовувати його до другого читання, щоб передбачити таке.

Перше. Створюєте центри безпеки – супер, лише не треба на місцеві органи самоврядування перекладати відповідальність і не давати їм жодної копійки. Тому що тоді це не про створення центрів безпеки, а лише про папірці, на яких ви це все красиво напишете.

Друге. Є питання щодо скупчення разом, як пропонується в цьому законопроекті, пожежників, працівників інших структур, які мають, навпаки, під час воєнного стану бути розосереджені.

Ну, і в нас є питання...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Соболев Сергій Владиславович, фракція «Батьківщина», передає слово Цимбалюку Михайлу Михайловичу. Будь ласка.

ЦИМБАЛЮК М.М., *перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»).* Фракція «Батьківщина». Шановний пане Голово, шановні колеги! Я хочу подякувати основному доповідачу голові комітету, бо цей законопроект, справді, набагато вдаліший, на нашу думку, ніж попередні спроби, які не увінчалися успіхом і не були підтримані в цьому сесійному залі.

Так, тема безпеки громадян наразі надзвичайно актуальна. Це і створення класів безпеки, і чітке унормування повноважень Державної служби України з надзвичайних ситуацій, а це ті мужні люди, які захищають громадян після атак ворога на цивільні й інші об'єкти.

Наступне. На сьогодні потрібно вибудувати державну політику захисту цивільного населення, і в цьому законопроекті є спроба створити таку вертикаль. Але нас турбує, що лєвова частка відповідальності і фінансування покладається на органи місцевого самоврядування. Це не зовсім правильний підхід, бо якщо держава вибудовує політику, то вона має співфінансувати всі ці об'єкти.

Через те на засіданні фракції ми ухвалили таке рішення. У принципі, на нашу думку, законопроект можна прийняти в першому читанні, але до другого читання ми подамо ряд конкретних поправок. Думаю, комітет дослухається до них і ми підтримаємо законопроект. У такому вигляді, на жаль, ми утримаємося від голосування за проект у першому читанні, але впевнений, що він може бути ухвалений у другому читанні.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Михайле Михайловичу.

Шановні колеги, прошу підготуватися до голосування.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідації їх наслідків, формування фонду захисних споруд цивільного захисту, створення класів та центрів безпеки» ([№ 13454](#)) за основу.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 248.

Рішення прийнято.

Покажіть по фракціях і групах, будь ласка.

Дякую.

Наступне питання – проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав на землю власників об'єктів нерухомого майна, зруйнованих внаслідок бойових дій» ([№ 13174](#)).

Шановні колеги, виступ Михайла Михайловича Цимбалюка, до 3 хвилин, і голосуємо. Правильно? (*Шум у залі*). І Івченко? Зараз, секунду, подивлюся, скільки у вас поправок. Івченко, 2 хвилини.

Цимбалюк. Будь ласка, до 3 хвилин.

ЦИМБАЛЮК М.М. Дякую. Фракція «Батьківщина». Шановні колеги, фракція «Батьківщина» під час голосування в першому читанні не підтримала цей законопроект. Ми подавали поправки, але, на жаль, до другого читання його не вдалося вдосконалити.

Заради об'єктивності хочу сказати, що в законопроекті, насправді, є й позитивні норми щодо землевідведення, зокрема, що дозволяється розміщення промислових та енергетичних об'єктів.

Також додаються землі лісокористування або лісогосподарського призначення, що, на нашу думку, у даній спробі законодавчо врегулювати є ризикованим. Ми вважаємо, що дозвіл на зміну цільового призначення земельної ділянки державної або комунальної форм власності, на якій уже є будівлі чи споруди, для розміщення іноземних дипломатичних представництв без розробки необхідної документації із землеустрою може мати негативні наслідки. Наприклад, ризик хаотичної забудови або несистемного використання територій, ігнорування інтересів територіальної громади, бо не планується погоджувати з нею. За відсутності вимог до землеустрою і планування з'являється можливість маскувати під дипломатичні цілі зовсім інші, наприклад, комерційного або житлового призначення.

Зазначені ризики загострюються у зв'язку з відсутністю в національному законодавстві чітко окресленого кола об'єктів, які можуть бути визнані дипломатичними представництвами. Тобто це може бути посольство, консульство, представництво міжнародної організації з дипломатичним статусом тощо. На нашу думку, це питання виписано нечітко.

Також відкривається можливість для масового вилучення земель лісокористування під промислові та енергетичні об'єкти. Це загрожує ще більшим знищенням лісів, вирубка яких уже, на жаль, призвела до серйозних втрат. Також передбачається внесення змін до пункту 3 частини третьої статті 186 Земельного кодексу України в частині саме передачі права затвердження проектів землеустрою щодо природоохоронних та інших чутливих територій безпосередньо замовнику.

Зважаючи на такі обставини, фракція «Батьківщина» не буде підтримувати цей законопроект у другому читанні.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Івченко. Будь ласка, 2 хвилини.

ІВЧЕНКО В.Є., член Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Фракція «Батьківщина». Шановні колеги! Ви знаєте, за кожним гарним законопроектом... Законопроект задля того, щоб переселенці мали змогу отримувати земельні ділянки і будувати житло. Це добре. Скажіть, будь ласка, а чому ми забороняємо отримувати земельні ділянки для ведення ОСГ нашим захисникам? Їх так багато? Коли хлопці повернуться, що ми їм скажемо? Фракція «Батьківщина» подала такі законопроекти, щоб ті хлопці, які будуть повертатися або які сьогодні можуть звертатися до місцевих рад, отримували землі для ведення фермерського чи особистого селянського господарства. У даному законопроекті цього немає, вами проігноровано. Це перше.

Друге. Я розумію пришвидшення зміни цільового призначення. Скажіть, будь ласка, у нас є запобіжники проти того, що в громадах сотнями гектарів крадуть землю, змінюють її цільове призначення під якісь бізнес-проекти, особисті речі, але при цьому казатимуть про нібито добрі наміри? Які запобіжники ми заклали, щоб у громад не вкрали землі рекреаційного призначення, землі лісового фонду і таке інше?

На жаль, у цьому законопроекті таких запобіжників не передбачено. Проте ви дали можливість відведення земель сільськогосподарського призначення Національної академії наук України під багатоквартирне будівництво. Це для того, щоб узаконити таке будівництво, яке відбувається у Феофанії та в інших заповідниках.

Тому, колеги, фракція «Батьківщина» вирішила не голосувати за даний законопроект, оскільки в ньому не передбачено запобіжників і є багато корупційних ризиків, про що я сказав.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, ще виступить Соколов Михайло, до 2 хвилин, далі – Разумков, до 3 хвилин, і потім ще одну поправку просить поставити фракція «Голос». Я правильно розумію? Дві поправки буде, так? Добре. І після цього голосуємо.

Соколов, до 2 хвилин, потім Разумков, до 3 хвилин. Будь ласка.

СОКОЛОВ М.В. Соколов виступатиме щодо поправок.

З вашого дозволу, поправка 56. У ній пропонується абзац четвертий та п'ятий підпункту 2 пункту 1 розділу I виключити. Тому що застосування такої норми викликає низку серйозних застережень з правової, містобудівної та екологічної точок зору. Насамперед вона суперечить базовим принципам земельного законодавства, зокрема принципам регіонального використання земель і пріоритету екологічної безпеки, які закріплені в частині першій статті 5 Земельного кодексу України.

Також положення проекту не узгоджується з вимогами частини другої статті 24 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», відповідно до якої забудова земельної ділянки повинна здійснюватися в межах її цільового призначення, встановленого відповідно до законодавства.

Введення подібної норми може призвести до серйозних наслідків. Ідеться про ризики хаотичної та неузгодженої забудови, коли території з певними функціональними обмеженнями, наприклад, рекреаційні зони, про що казав колега Івченко, землі природно-заповідного фонду чи об'єкти інженерної інфраструктури, можуть бути використані у спосіб, який не відповідає їх плановому призначенню. Це створює загрозу перевантаження міської інфраструктури, погіршення якості середовища проживання та порушення екологічної рівноваги.

Крім того, створюються умови для потенційних зловживань, оскільки втрата нерухомості та її колишнє функціональне призначення можуть використовуватись як підстава для обходу містобудівного регулювання.

Отже, ми пропонуємо утриматися під час голосування за цей законопроект.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, зараз виступить Разумков Дмитро Олександрович, до 3 хвилин, після цього дві поправки просить поставити на голосування фракція «Голос», і будемо голосувати за законопроект у цілому.

Дмитре Олександровичу, будь ласка.

РАЗУМКОВ Д.О. Шановні колеги, ключове завдання Верховної Ради України і народних депутатів України – робити життя людей кращим і захищати права громадян в Україні. На жаль, те, що дуже часто відбувається у стінах парламенту, абсолютно, на 180 відсотків іде в інший напрям.

Сьогодні багато промовців казали про вади цього законопроекту. Ідея ніби й непогана, але, коли починаєш розбиратися в деталях, бачиш проблеми, яких сьогодні навіть немає, проте вони можуть з'явитися завтра.

Якщо казати про бюджет, там проблеми, які є вже сьогодні, тому що питання і дірки, закладені в бюджеті, повторюють і 2024, і 2025 роки. Коли і я, і мої колеги з «Розумної політики» казали про те, що дірка в бюджеті минулого року – 600 мільярдів гривень, у залі всі сміялися, а потім нічим було платити за зброю і виплачувати заробітні плати нашим захисникам. Так само команда «Розумної політики» й не підтримувала проект бюджету на 2025 рік, ми казали, що він – це фільчина грамота, написана на папері і вартує трохи менше того паперу. Але фактично ми знову отримали дірку в бюджеті – понад 750 мільярдів гривень. З такими темпами ми в наступному році отримаємо аналогічну дірку, ну, мабуть, уже у трильйон гривень, виходячи з цієї логіки.

Тому сьогодні, коли порушується питання щодо землі, нерухомості, давайте не просто поговоримо, а й приймемо конкретні рішення щодо підтримки тимчасово переміщених осіб, які втратили все: своє майно, нерухомість, автівки, бізнес, до речі й аграрний, різний бізнес. У цьому залі не розглядаються такі питання. До речі, велика кількість моїх колег їх порушує, але, мабуть, не набирається тієї критичної маси у 226 голосів народних депутатів, які готові були б відстоювати інтереси громадян України, захищати їх у стінах Верховної Ради України.

Нам треба змінити підходи, нам треба замінити закони про «хотелкі» законами, що, дійсно, допомагатимуть людям. І ці підходи треба змінювати не лише Верховній Раді, а насамперед Офісу Президента. Було прийнято хороший закон, що дозволяв прирівнювати людей, які втратили житло на тимчасово окупованих територіях, до тих, які живуть на території вільної України. Президент не підписує. Ну, невже йому плювати на людей, які втратили своє майно, наприклад, у Маріуполі, у Бердянську, в інших містах України? Так не може бути. Поки влада в Україні гратиметься в політику, а не думатиме про людей, ми й далі будемо говорити про те, що українці тікають з України. І це велика проблем для майбутнього України.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, прошу зайняти свої робочі місця, бо далі я надам слово колегам з фракції «Голос», вони просять поставити поправки 1 та 115 на голосування для підтвердження. Я правильно розумію? Але це означає, що ми повинні або підтвердити таке рішення, або не підтвердити, а для цього я прошу народних депутатів підготуватися.

Хто виступатиме щодо поправки 1? (*Шум у залі*). Друзі, визначтеся між собою.

Щодо поправки 1 виступатиме Піпа, а щодо поправки 115 – Совсун. Вірно?

Поправка 1. Наталія Піпа. Будь ласка.

ПША Н.Р., секретар Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (одномандатний виборчий округ № 115, Львівська область, політична партія «Голос»). Шановні колеги! Я пропоную всім зайнятися питанням воєнного стану, як виграти цю війну, а не тим, як вирубувати Карпати. Саме про це даний законопроект і поправка 1. Кожного, хто дбає про майбутнє України, про її природу, я прошу не підтримувати поправку 1.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Позиція комітету щодо поправки 1. Поясніть, будь ласка.

ГАЙДУ О.В. Шановні колеги, шановний головуючий, під час війни знищено дуже багато житлових будинків. У багатьох випадках ті земельні ділянки, на яких були розташовані житлові, дачні, садові будинки, не були оформлені громадянами України – власниками таких об'єктів. Більш поширена причина – це отримання у спадщину житлових будинків, розташованих на приватизованій землі. Законопроектом зберігається право на приватизацію громадянами цих земельних ділянок, щоб вони мали змогу будуватися.

Давайте підтримаємо даний законопроект і дозволимо передачу у власність, надання в користування земельних ділянок саме громадянам України – власникам зруйнованого внаслідок війни нерухомого майна, розташованого на таких земельних ділянках.

Друзі, прошу підтримати дану поправку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, ви зрозуміли, поправка 1 комітетом врахована. Водночас народна депутатка Піпа просить поставити це рішення комітету на голосування для підтвердження. Аргументи обох сторін ви почули. Тому ставлю на голосування для підтвердження поправку 1. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 225.

Рішення не прийнято.

Причому було 226 голосів, хтось скинув, у когось рука здригнулася.

Наступна поправка 115. Совсун. Будь ласка.

СОВСУН І.Р., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Фракція «Голос». Шановні колеги, я не знаю, що ми почули у відповіді комітету з приводу попередньої поправки, тому що йшлося щось про відновлення житла, але давайте чесно казати: поправки, про які зараз говорить фракція «Голос», не про відновлення житла. Вибачте, відновлення житла не потребує скасування документації щодо охорони довкілля. Давайте не обманювати один одного і чесно казати, про що насправді ці поправки.

Житло, звичайно, треба відновлювати, але дозволяти забудову Карпат без жодного контролю, без жодного законодавчого нагляду, без жодної можливості оскаржувати такі рішення в судах – це відверта профанація і обман. Тому, замість того щоб боротися за чийсь шкурні інтереси, давайте допоможемо людям відновлювати своє житло. Сподіваюся, Верховна Рада саме цим буде займатися.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Позиція комітету щодо поправки 115.

ГАЙДУ О.В. Колеги, законопроектом пропонується спростити будівництво енергетичних та промислових об'єктів на землях лісогосподарського призначення. На сьогодні це є актуальним для оборонної промисловості, у подальшому це також буде корисним для відбудови промислових потужностей у післявоєнний період. Проте прийняття таких змін не означає, що після прийняття законопроекту усі ліси будуть масово забудовуватися. Залишається чинним положення, де кожна зміна цільового призначення буде, як і зараз, погоджуватися Кабінетом Міністрів України. Тому використовувати ці новації для масової забудови буде неможливо.

Тому прошу підтримати даний законопроект, бо він дуже важливий і актуальний.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, поправка 115 авторства народного депутата Торохтія і колег комітетом врахована. Водночас народна депутатка Совсун просить таке рішення комітету поставити на голосування для підтвердження.

Ставлю на голосування для підтвердження поправку 115. Прошу голосувати.

«За» – 199.

Рішення не прийнято.

Шановні колеги, прошу зайняти свої робочі місця, переходимо до голосування за законопроект у цілому.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав на землю власників об'єктів нерухомого майна, зруйнованих внаслідок бойових дій» ([№ 13174](#)) у другому читанні та в цілому з необхідними техніко-юридичними правками. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 230.

Рішення прийнято.

Закон прийнято.

Дякую.

Ідемо далі. Наступне питання – проект Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України» ([№ 13628](#)).

Ставлю на голосування пропозицію про включення цього законопроекту до порядку денного сесії. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 231.

Рішення прийнято.

Ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього законопроекту за скороченою процедурою. Прошу голосувати.

«За» – 222.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, до слова запрошується голова підкомітету Комітету з питань фінансів, податкової та митної політики Заблоцький Мар'ян Богданович.

Мар'яне Богдановичу, ви і від авторів, і від комітету? Будь ласка, до 4 хвилин.

ЗАБЛОЦЬКИЙ М.Б., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Дякую, пане Голово. Спробую навіть за коротший час.

Шановні колеги! Законопроект доволі простий, суть якого полягає у тому, що пропонується ввести мінімальні норми використання українського тютюну в сигаретах. Для початку вводяться не надто високі норми: з 2027 року – 2 відсотки, з 2028 року – 3 відсотки і у 2029 році – 5 відсотків. Тютюн в Україні вирощується... На початку 90-х років минулого століття ми на 100 відсотків забезпечували себе в цій потребі. Я мав можливість поспілкуватися з тими, хто вирощує тютюн в Україні. Надзвичайно цікава культура, але основне – її вирощування вимагає саме ручної праці. У середньому зайнятість на 1 гектарі землі під час вирощування тютюну у 20 разів більша, ніж на землі з кукурудзою. Вирощування цієї культури вимагає мінімум 2-3 людей на 1 гектарі для роботи.

Якщо вдаватися в технічні деталі, з липня по жовтень передбачається три збори врожаю, ручне доглядання за ним. Власне, цей законопроект направлений на те, щоб суттєво збільшити зайнятість на селі.

Як правило, тютюнові компанії, дійсно, купують місцевий тютюн лише коли їх примушують це робити. Так відбувається в США, там повністю підтримується місцевий фермер. Те саме зараз відбувається, наприклад, у Польщі, яка встановила такі вимоги, що місцевий тютюн повністю забезпечує виробництво сигарет. На жаль, в Україні це виробництво близьке до нуля. Тобто навіть ті фермери, які вирощують тютюн, як правило, діляться на дві категорії: одні вирощують тютюн, а інші більше «вирощують» документи. Власне, цей законопроект бореться із другими. У ньому запроваджується ряд механізмів для подолання відомих існуючих схем щодо ухилення від сплати податків тютюновими компаніями. Обсяги збитків від цього щорічно оцінюються від 15 до 20 мільярдів гривень.

У законопроекті також вводиться обов'язковий цілодобовий відеонагляд за процесом виробництва сигарет, мінімальні норми втрат по залишках тютюну, що зараз є основною схемою обходу під час сплати акцизних товарів. У цілому очікується, що цей законопроект, у разі прийняття, додасть мінімум 5-10 мільярдів гривень додаткових надходжень до державного бюджету через боротьбу з цими схемами. Але для мене головне, – я дуже хотів би, щоб ми, дійсно, почали використовувати місцевий, український тютюн.

Законопроект був розроблений за участю аграрних асоціацій. Прохання підтримати їх та українське фермерство.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Будь ласка, займіть своє робоче місце.

Прошу представників депутатських фракцій і груп записатися для обговорення цього законопроекту: два – за, два – проти.

Павленко Ростислав Миколайович, фракція «Європейська солідарність». Будь ласка.

ПАВЛЕНКО Р.М. Дякую. Прошу передати слово Ніні Южаніній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ніна Петрівна Южаніна. Будь ласка.

ЮЖАНІНА Н.П. Шановні українці, шановні колеги! У цьому законопроекті поєднані три діаметрально протилежні речі. Щойно ми почули щось про вирощування аграрної сировини, тобто про вирощування тютюну для обов'язкового використання аграрними компаніями у виготовленні тютюнових виробів. Так, ця норма є, вона працює в деяких країнах Європейського Союзу, але в даному проекті закону виписана зовсім неробоча форма такої пропозиції. Крім того, як завжди, аграрії виступають за, а тютюнові компанії, у тому числі транснаціональні, – категорично проти. Це перше.

Друга норма, яка пропонується в даному законопроекті, – це система контролю за переміщенням та залишками тютюнової сировини. Це абсолютно неробоча норма, тому що таку систему контролю може забезпечити, наприклад, не Державна податкова служба України, а якась інша установа, яка здійснюватиме контроль. Це все можна робити, але цей розділ треба знову повністю доопрацьовувати.

Ну, і третє. А чому ж ми забуваємо про зменшення суми акцизного податку, акцизного навантаження для виробників тютюнових виробів? Як можна було в один проект закону засунути три протилежні норми, які ще й призводять до втрат державного бюджету?

Будь ласка, забудьте цю практику. Якщо ми за те, щоб пролобіювати наших аграріїв, їх ручну працю, яка застосовується при вирощуванні тютюну (ми розглядали в минулому скликанні такий проект закону, до нього треба повертатися, я знаю, що робоча група працювала і є багато напрацювань),

навіщо непридатний до прийняття законопроект вносити до Верховної Ради? Навіщо ми витрачаємо час? Схаменіться, будь ласка, розділіть ці проекти законів і не наносьте своїми ініціативами шкоди державному бюджету. Завтра будемо додавати ще 325 мільярдів гривень, а ми...

ГОЛОВУЮЧИЙ. До слова запрошується Божков Олександр Валерійович, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

БОЖКОВ О.В., *член Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»).* Прошу передати слово Ковальчуку Олександру Володимировичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олександр Володимирович Ковальчук. Будь ласка.

КОВАЛЬЧУК О.В., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (одномандатний виборчий округ № 152, Рівненська область, політична партія «Слуга народу»).* Добрий день, шановні колеги! Щодо законопроекту, який ми зараз розглядаємо. Насамперед хочу попросити колег підтримати його попри те, що великі транснаціональні компанії, про які казала попередня спікер, проти, і є інформація (спілкуючись з колегами, чую про це), що окремі представники таких компаній просять колег не голосувати за даний законопроект.

Усе дуже просто. Вони не хочуть, щоб такий закон був прийнятий, тому що в цьому законопроекті є стаття, норми якої гарантують закупівлю української сировини, українського тютюну тими компаніями. Вони продовжують імпортувати тютюн з усього світу. Щоб ви розуміли, жодна з компаній «Великої четвірки» не купує українську сировину взагалі. І всі десятки тисяч тонн тютюну їдуть в Україну з усього світу, окрім вирощення тут.

Цим законопроектом передбачається також посилення адміністрування вирощення та переміщення тютюну, а як відомо, тінь в тютюновій галузі – це близько 25-30 мільярдів гривень на рік, що унеможливить використання «чорного тютюну» для виробництва «чорних цигарок», мається на увазі, цигарок у тіні.

Цей законопроект про відродження українських аграріїв, які будуть вирощувати українську сировину і в майбутньому продавати транснаціональним компаніям. Ми пропонуємо поки що використовувати невелику частку українського тютюну, у перспективі ця частка має зростати. Цей законопроект про створення робочих місць, про зайнятість населення в сільській місцевості (до речі, у Польщі в тютюнарстві працює 50 тисяч людей), про гарантії обов'язкового використання високоякісного українського тютюну великими компаніями.

Колеги, прошу підтримати цей законопроект.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Железняк Ярослав Іванович, фракція «Голос».
Будь ласка.

ЖЕЛЕЗНЯК Я.І. Шановні колеги, з великою повагою до авторів законопроекту, але бізнес проти. Європейська Бізнес Асоціація про це прямо пише, як і Міністерство фінансів, і, я так розумію, як і податкова. Це для справедливості думок.

Проте я зараз вам хочу розказати історію, якій 10 років, і вона навіть буде не про тютюн, а про хміль. Свого часу в Податковому кодексі існував спеціальний збір на виноробство та хміль, і кожен споживач сплачував, якщо не помиляюся, 5 відсотків від вартості алкогольного напою і пива для підтримки виноробства та хмелярства. І був спеціальний фонд для підтримки виробників хмелю. Як ви думаєте, після відміни податку і припинення існування цього фонду, який, до речі, розікрали, хмелярства в Україні стало більше чи менше? Це перше запитання.

І друге запитання. Як ви думаєте, після запровадження діючим урядом підтримки національного виробника і навіть кешбеку у нас імпорту в країні стало більше чи менше? Відповідь – більше.

Так само можна говорити й про інші «чудові» ідеї щодо підтримки національного виробника. Я не знаю, якими аргументами користувалися автори законопроекту, але, мені здається, якщо б в Україні був нормальний тютюн, компаніям було б вигідніше його купувати в Україні хоча б через відсутність проблем з логістикою. Але є багато факторів, чому вони купують його за кордоном.

Отже, я не бачу сенсу підтримувати цей законопроект, проти якого виступає бізнес, Міністерство фінансів, уряд. Якщо казати відверто, логіка підказує, що ми йдемо трохи не туди.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Бакунець Павло Андрійович, група «Довіра».

Шановні колеги, це буде завершальний виступ, і голосуємо. Прошу народних депутатів підготуватися до голосування.

Павле Андрійовичу, будь ласка.

БАКУНЕЦЬ П.А., член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 122, Львівська область, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Дякую. Депутатська група «Довіра». Шановний Голово! Шановні народні обранці! Ми підтримуємо прийняття даного законопроекту за основу з подальшим його доопрацюванням. Якщо ми вже заговорили про акцизи та податки, хочу сказати, що сьогодні ми дали чіткий політичний сигнал місцевому самоврядуванню, що вони продовжують працювати в цей складний час виклику. Сподіваюся, місцеве самоврядування

без популізму, без укладання всюди бруківки розумітиме важливість правильного використання місцевих бюджетів.

Тому хочу наголосити: для того щоб ми добре пройшли ці складні осінь і зиму, які наближаються до всіх громад, незважаючи на те, у якому регіоні країни ми живемо, нам треба однозначно забезпечити податковою базою місцеві бюджети – мінімум 64 відсотки ПДФО залишити на місцях, не забирати в наступному році реверс місцевих бюджетів. Для деяких громад це величезні кошти, це десятки мільйонів гривень. Якби вони правильно використовували свої бюджети, цими коштами можна забезпечити школи, лікарні новими котельнями, тобто проходження опалювального сезону з теплом в будівлях, у багатоповерхівках наших мешканців. Підходить вкрай складна зима. Тому нам потрібно ще раз і ще раз подбати, щоб кошти залишилися на місцевому рівні, і там без популізму, без укладання супер нових бруківок ощадно й економно скеровувалися, аби у школах, у лікарнях, у дитячих садках було тепло цієї зими.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, ми завершили обговорення цього проекту закону.

З процедури щодо цього питання? Тищенко, будь ласка. Тільки з процедури цього питання. Якщо ні, я зроблю попередження і вимкну мікрофон.

Миколо Миколайовичу, будь ласка.

Увімкніть, будь ласка, мікрофон Тищенка (*Шум у залі*).

Пише, щоб вставили картку, тут не працює... І підніміть, будь ласка, прапор України.

ТИЩЕНКО М.М. Дякую. Ми маємо залишати гроші в громадах, тому що громади...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Що у вас з процедури?

ТИЩЕНКО М.М. Прошу проголосувати за цей законопроект, і хочу...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, дивіться...

Миколо Миколайовичу, я вас дуже прошу, прочитайте в Регламенті, що таке «з процедури». Це не те, що хочеться, не те, чого душа просить. З процедури – це, якщо я порушив якусь процедуру, і ви хочете виправити мене щодо процедури, я завжди із задоволенням надам вам слово. Завжди, як я постійно це роблю, але тільки з процедури.

Тому, шановні колеги, переходимо до голосування.

Ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України»

([№ 13628](#)) за основу з доопрацюванням положень відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 222.

Рішення не прийнято.

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про направлення цього законопроекту на повторне перше читання. Будь ласка, сконцентруйтеся, прошу голосувати.

«За» – 221.

Рішення не прийнято.

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про направлення цього проекту закону суб'єкту права законодавчої ініціативи для доопрацювання. Колеги, підтримайте, будь ласка, нехай доопрацює.

«За» – 221.

Рішення не прийнято.

Шановні колеги... Перепрошую. Хто з процедури? Гончаренко?

Олексію Олексійовичу, тільки з процедури. Тому, хто виступатиме не з процедури, буде попередження і виключення мікрофону.

Олексію Олексійовичу, будь ласка.

ГОНЧАРЕНКО О.О. Звичайно, виключно з процедури. Є ще одна процедурна можливість – передати цей законопроект на всенародне обговорення. Тому давайте голосувати цю пропозицію.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Єдине – за Регламентом такі пропозиції робить тільки головуючий. Дякую.

Шановні колеги, ідемо далі. Наступне питання – проект Постанови «Про внесення змін до Постанови Верховної Ради України «Про обрання голів, перших заступників, заступників голів, секретарів, членів комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання» ([№ 14101](#)).

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про розгляд цього проекту постанови за скороченою процедурою. Прошу голосувати.

«За» – 222.

Рішення прийнято.

Шановні колеги, ми обговорили, що буде виступ фракції «Європейська Солідарність», 2 хвилини, і голосуємо.

Геращенко Ірина Володимирівна, і після цього виступу голосуємо. Будь ласка.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Шановні українці, згідно з останнім соціологічним опитуванням інституту КМІС довіру до «слуг» має лише 15 відсотків населення, а 52 відсотки українців вважають, що «слуги» – це найшкідливіша фракція Верховної Ради України, уже навіть більше ніж колишня фракція ОПЗЖ. При цьому «слуги» очолюють всі комітети.

У мене запитання: де монобільшість? Сьогодні на табло висвітилося найбільше голосів «слуг» – 190 голосів.

У нашої фракції, в українців, які шість років тому навіщо віддали всю повноту влади ось цьому скликанню, таке запитання: де Одарченко? А де Куницький? А де інші добродії і добродійки, які зрадили свого виборця, зрадили свою країну, зрадили армію і зараз невідомо де, бо не приходять, не голосують? Водночас вони й досі керують комітетами. І зараз вноситься проект постанови, у якому знову колотиться ось це болото, коли, насправді, вже давно час переформатувати цю більшість, створити коаліцію національного порятунку і довіри.

Фракція «Європейська солідарність» як друга за кількістю депутатів найбільш професійна фракція, якій сьогодні довіряє 38 відсотків українців попри інформаційну блокаду, попри вашу щоденну спробу обнулити і дискредитувати, вимагає призначити Ірину Фріз першою заступницею голови Комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки, і вона наведе там лад, і Вікторію Сюмар – першою заступницею голови Комітету з питань антикорупційної політики, вона також наведе там лад. До речі, пан Одарченко, який втік, і досі залишається членом Комітету з питань антикорупційної політики.

Отже, ми категорично проти прийняття цього проекту постанови. Ніяких перетасувань в цьому вашому... Я дипломат, не скажу, у чому.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Та ви і так вже наговорили, як дипломат. Ну, то таке.

Шановні колеги, фракція «Слуга народу» хоче взяти право на репліку? Не хоче (*Шум у залі*). Ви сказали «слуги».

Шановні колеги, дивіться... (*Шум у залі*). З процедури?

Максиме Аркадійовичу, тільки з процедури. Правила однакові для всіх.

Бужанський. Будь ласка.

БУЖАНСЬКИЙ М.А., член Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (одномандатний виборчий округ № 25, Дніпропетровська область, політична партія «Слуга народу»). Ні, я впораюся швидше.

Пані Ірино, ми ж не шукаємо популярності. Іде війна, і влада зобов'язана приймати непопулярні рішення заради країни, а не заради того, щоб комусь подобатися. Але мені приємно спостерігати, як ви шість років, розповідаючи про те, які ми погані, проситеся до нас в коаліцію. Ні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги... (*Шум у залі*). З процедури – голова антикорупційного комітету, яка саме з процедури хоче дещо уточнити.

Радіна Анастасія. Будь ласка.

РАДІНА А.О., голова Комітету Верховної Ради України з питань антикорупційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги, я просто хочу вас поінформувати і нагадати, що пан Одарченко не є членом Комітету з питань антикорупційної політики вже дуже давно.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це саме до того, що тут розповідалося про правду, про високий професіоналізм.

Шановні колеги, ставлю на голосування пропозицію про прийняття проекту Постанови «Про внесення змін до Постанови Верховної Ради України «Про обрання голів, перших заступників, заступників голів, секретарів, членів комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання» ([№ 14101](#)) у цілому з необхідними техніко-юридичними правками.

Готові голосувати? Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 212.

Рішення не прийнято.

Шановні колеги, рухаємося далі. З процедури? Геращенко. Тільки з процедури, будь ласка. І Разумков виступатиме з процедури? Будь ласка.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Дякую. Шановні колеги, рада, що завдяки зусиллям «Європейської солідарності» повернулися прямі трансляції...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Що у вас з процедури?

ГЕРАЩЕНКО І.В. ...і всі українці зараз бачать подвійні стандарти Голови Верховної Ради, який коментує виключно фракцію «Європейська солідарність». Хочете щось прокоментувати, прокоментуйте, де Куницький, якого ви відправили у відрядження, і де Одарченко.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Можу прокоментувати, оскільки згадали мене. Точно там, де і член ЦВК, який вийшов від вашої партії. Мабуть, десь там само знаходиться. Дякую.

Шановні колеги, рухаємося далі (*Шум у залі*).

Боже, Дмитре Олександровичу, я перепрошую. Просто в залі відбувається емоційне спілкування.

Слово надається Разумкову.

РАЗУМКОВ Д.О. Дякую. Руслане Олексійовичу... *(Шум у залі)*.

Колеги, можна, я завершу?

Руслане Олексійовичу, можна, з початку...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, відновіть час для виступу Дмитру Олександровичу.

РАЗУМКОВ Д.О. Дякую. Руслане Олексійовичу, у мене запитання з процедури. Чи правильно я розумію, що стосовно Одарченка є вирок? Якщо є вирок, народний депутат втрачає мандат. Якщо ні, то просто хотілося б зрозуміти, на підставі чого цю інформацію не прислали до Верховної Ради, інакше точно не порушувався б Регламент, і ви це зазначили б.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Дмитре Олександровичу, доповідаю. Станом на зараз у мене немає інформації, що стосовно цього народного депутата є обвинувальний вирок суду, який набрав законної сили. Тому що, як ви знаєте, відповідно до Конституції лише це є підставою. Тільки-но така підстава буде, одразу я доведу до всіх народних депутатів інформацію щодо цього питання.

Будь ласка, шановні колеги... *(Шум у залі)*. Герасимов Артур Володимировичу, «дорогой» ти наш чоловік. Що у вас з процедури? Будь ласка.

ГЕРАСИМОВ А.В., *член Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»)*. Шановний Руслане Олексійовичу, у мене велике прохання. У вас енергія є, використовуйте її для того, щоб монобільшість стала монобільшістю, я маю на увазі 230 голосів.

А тепер, увага! Ви згадали, що «Європейська солідарність» подавала там когось в ЦВК. Мушу вас засмутити. Фракція «Європейська солідарність» нікого не подавала, тож я не знаю, кого ви мали на увазі, можливо, щось переплутали.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, як цікаво. Я навіть не назвав фракцію, а ви все зрозуміли. Це прекрасно.

Шановні колеги, відповідно до пункту 26 частини першої статті 85, частини другої статті 148 Конституції України, частини першої статті 208⁴ Регламенту Верховної Ради України, частини другої статті 9 Закону України «Про Конституційний Суд України» Верховна Рада призначає на посаду шість суддів Конституційного Суду України. Наразі за квотою Верховної Ради України вакантними є дві посади суддів Конституційного Суду України. Комітетом з питань правової політики проведено конкурс на зайняття зазначених посад.

За результатами розгляду кандидатур та рейтингового голосування, проведеного Дорадчою групою експертів, було сформовано список оцінених кандидатів та надано Верховній Раді України. До списку увійшли такі кандидати, впорядковані за кількістю отриманих голосів «за»: Тропін Захар Володимирович – 5 голосів «за»; Клименко Оксана Михайлівна – 4 голоси «за»; Кириченко Юлія Миколаївна – 3 голоси «за»; Цимбалістий Тарас Олегович – 3 голоси «за».

Шановні колеги, згідно з пунктом 4 частини четвертої статті 20 Регламенту Верховної Ради України питання про призначення Верховною Радою України на посади включаються до порядку денного сесії позачергово без голосування.

Шановні колеги, перед тим як перейти до розгляду цього питання, відповідно до частини першої статті 31¹ Регламенту Верховної Ради України оголошую про конфлікт інтересів щодо питання про обрання кандидата на посаду судді Конституційного Суду України.

Дякую.

Рухаємося далі. Маслов. Будь ласка.

МАСЛОВ Д.В., голова Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Вибачайте, Руслане Олексійовичу, я, про всяк випадок, аналогічно хотів би заявити про конфлікт інтересів під час розгляду даного питання. Але я братиму участь і в розгляді, і в голосуванні стосовно кандидатів. Наприклад, я особисто знаю кандидата на посаду Кириченко.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, давайте я ще раз наголошу, що відповідно до Регламенту кожен може заявити про конфлікт інтересів, але це не перешкоджає брати участь в обговоренні та голосувати.

Дирдін. Будь ласка (*Шум у залі*). Колеги, я передам.

ДИРДІН М.Є., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (одномандатний виборчий округ № 132, Миколаївська область, політична партія «Слуга народу»). Пане Голово, хочу також заявити про конфлікт інтересів, тому що знайомий з пані Юлією Кириченко, але буду голосувати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Микола Стефанчук, і після цього Павліш. Будь ласка.

СТЕФАНЧУК М.О., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (одномандатний виборчий округ № 187, Хмельницька область, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги, хочу заявити про конфлікт інтересів, оскільки особисто знайомий з двома кандидатами, але буду брати участь і в обговоренні, і в голосуванні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Павліш. Будь ласка.

ПАВЛІШ П.В., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (одномандатний виборчий округ № 182, Херсонська область, політична партія «Слуга народу»). Шановні колеги, я також заявляю про потенційний конфлікт інтересів. Чесно кажучи, конфлікту ніякого немає, але наше законодавство передбачає так, що краще про нього заявити, ніж мати потім зайві запитання. Теж братиму участь в обговоренні та голосуванні.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Власенко.

ВЛАСЕНКО С.В., член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Дякую, шановний пане Голово. У мене немає заяви щодо конфлікту інтересів, я хотів би висловитися з процедури.

Шановні колеги, лише факт знайомства з будь-ким не створює конфлікту інтересів.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, шановні колеги, але це право народного депутата. Знаєте, може, йому так легше буде, як у сповідальні.

Шановні колеги, відповідно до частини тринадцятої статті 208⁴ Регламенту Верховної Ради України, а також узгодженого рішення Погоджувальної ради депутатських фракцій і груп пропонується такий порядок розгляду цього питання: доповідь голови Комітету з питань правової політики – до 5 хвилин; виступи кандидатів на посаду судді Конституційного Суду України – до 2 хвилин кожному і для відповідей на запитання народних депутатів – до 6 хвилин кожному (1 хвилина на запитання, 1 хвилина на відповідь), загалом – до 32 хвилини; виступи представників депутатських фракцій і груп – до 16 хвилин (2 хвилини на виступ); виступи народних депутатів – до 3 хвилин (1 хвилина на виступ) і прийняття рішення. Усього – до 1 години.

Приймається така процедура? Приймається. Дякую.

Шановні народні депутати, до слова для доповіді запрошується голова Комітету з питань правової політики Денис Вячеславович Маслов. Будь ласка, до 5 хвилин.

МАСЛОВ Д.В. Дякую. Руслане Олексійовичу, може, ми і не заявляли б про конфлікт інтересів про всяк випадок, якби наші антикорупційні нетрі були б усім зрозумілі. Адже потім люди ідуть на конкурси за участі представників різних антикорупційних органів, і їм ставлять за провину «все, що не попадя», тому краще заявити.

А тепер – до хорошого. Колеги, насамперед хотілося б привітати сьогодні всіх юристів з професійним святом. У парламенті традиційно багато представників юридичної спільноти. Саме тут ви можете проявляти свої найкращі якості, брати участь у процесах державотворення. Тим паче символічно, що саме в цей день ми вирішуватимемо питання обрання суддів Конституційного Суду України – надзвичайно важливого органу, значення якого важко переоцінити для процесів розвитку держави і процесів розвитку правової системи в Україні.

Комітет з питань правової політики, опрацьовуючи питання призначення кандидатів шляхом проведення відповідних конкурсних процедур на посаду судді Конституційного Суду України, провів відповідну фахову роботу, і було ухвалено рішення рекомендувати для обрання на посади суддів Конституційного Суду України всіх чотирьох кандидатів. Так, квота парламенту – дві кандидатури, але ми вважаємо, що всі четверо кандидатів є достойними цього. Звичайно, кожен з нас, можливо, має свої переконання стосовно тих чи інших кандидатів, і ми як члени комітету, я впевнений, висловимо їх у процесі розгляду та рейтингового голосування під час їх обрання.

Проте хотілося б ще зазначити, що, власне, відображено й у рішенні Комітету з питань правової політики. Колеги, як ви знаєте, у 2023 році на виконання першої рекомендації Європейської комісії щодо набуття нами статусу офіційного кандидата на членство в ЄС ми проголосували, скажімо, нестандартну для всього світу процедуру обрання суддів Конституційного Суду України. У цій процедурі бере участь Дорадча група експертів, яка наполовину складається із представників, делегованих міжнародними організаціями, і саме їх голос є вирішальним для визначення кандидатів у процесі добору.

Так було і за квотою парламенту. На Комітет з питань правової політики покладено обов'язок проведення співбесід з кандидатами і (важливо!) максимальної підготовки цього питання для розгляду в парламенті України, щоб кожен з вас мав змогу ознайомитися з документами кандидатів, які рекомендовані для обрання на посаду, щоб мати можливість подивитися їх співбесіди, почитати стенограму засідання комітету, щоб вирішити, хто з них достойніший для обрання на посаду судді Конституційного Суду України. Засідання комітету щодо проведення співбесід тривало понад 5 годин, проводилися співбесіди з кандидатами. Завдяки Комітету з питань правової політики ви маєте можливість ознайомитися з відповідями кандидатів на запитання і прийняти рішення.

На жаль, процес імплементації цього законопроекту виявив ряд питань щодо, на жаль, відсутності та ігнорування комунікацій із суб'єктом

призначення – Комітетом з питань правової політики, який покликаний опрацьовувати, з боку Дорадчої групи експертів. Ще раз нагадую, мета Дорадчої групи експертів – сприяння суб'єктам призначення у визначенні моральних якостей кандидатів та їхнього професійного рівня. Лише сприяння. На жаль, ефективного сприяння між комітетом і Дорадчою групою експертів не було.

На думку комітету, і це відображено в рішенні комітету, це потребуватиме внесення законодавчих змін, які ми подамо на розгляд парламенту і проситимемо вас їх прийняти.

А сьогодні прошу обрати суддів Конституційного Суду України.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Будь ласка, займіть своє робоче місце.

До слова для виступу запрошується кандидат на посаду судді Конституційного Суду України Тропін Захар Володимирович. Будь ласка, до 2 хвилин (*Шум у залі*).

Ну, я вже запросив колегу, нехай він виступить, потім запитання, а тоді – щодо процедури. Чи у вас щось невідкладне? (*Шум у залі*). Це не може бути за алфавітом, це може бути за кількістю балів. Будь ласка.

Одну секунду, я відповім народному депутату Німченку. Ви пропонуєте за алфавітом? А я згідно із законодавством повинен називати прізвище відповідно до кількості набраних балів. Так передбачено в Регламенті, який ми з вами прийняли. Тому я вчиняю відповідно до Регламенту. Якщо ви хочете за алфавітом, внесіть зміни до Регламенту, і я йтиму за вашими пропозиціями.

А поки – до слова запрошується кандидат на посаду судді Конституційного Суду України Тропін Захар Володимирович.

Захаре Володимировичу, будь ласка, до 2 хвилин.

ТРОПІН З.В., кандидат на посаду судді Конституційного Суду України. Добрий день, шановний Руслане Олексійовичу, шановні народні депутати! Те, що я зараз стою перед вами, свідчить про те, що за результатами конкурсної процедури була підтверджена відповідність моїх професійних та моральних якостей тим високим критеріям, яким повинен відповідати суддя Конституційного Суду України, за що я щиро вдячний.

Мій науковий та практичний досвід у своїй більшості зосереджений на питаннях міжнародного права і є досить багатостороннім. Євроатлантичний курс нашої країни та потреба адаптації законодавства України до права Європейського Союзу, на мою думку, суттєво актуалізують ці питання, зокрема в діяльності Конституційного Суду України. Саме тому вважаю, що мої професійні знання, навички та досвід будуть корисними у його роботі.

Шановні народні депутати, за вашої підтримки у разі обрання мене на посаду судді Конституційного Суду України мої зусилля будуть спрямовані на сприяння проведенню системних реформ в Україні. Заради стабільного та успішного розвитку нашої країни Конституційний Суд України має забезпечити

їх ефективний юридичний контроль, який не дозволить ліквідувати в майбутньому здобутки державного реформування України за формально юридичними підставами.

Прошу вас підтримати мою кандидатуру на посаду судді Конституційного Суду України.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Захаре Володимировичу.

Прошу народних депутатів України записатися на запитання до кандидата. До 6 хвилин. Нагадаю, буде 1 хвилина – на запитання, 1 хвилина – на відповідь, тому, шановні колеги, прошу розраховувати цей час.

Записався лише Мамка Григорій Миколайович.

Григорію Миколайовичу, будь ласка, ваше запитання до кандидата.

МАМКА Г.М. Шановний кандидате, бачили ваш рейтинг, як вас оцінили в результаті співбесіди. Дуже добре, але я рекомендував би вам міжнародне законодавство використовувати на другому плані, тому що функція Конституційного Суду трохи інша – це відповідність роботи Конституційного Суду України законам України, за якими і живуть наші громадяни. Зверніть більше уваги на це.

В Україні є закони і постанови. Скажіть, будь ласка, якщо постанова суперечить закону, як ви вважаєте, що насамперед повинен виконувати держслужбовець – закон чи постанову?

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Відповідь кандидата. Будь ласка.

ТРОПІН З.В. Дякую за запитання.

Мені складно відповісти, оскільки я дещо не зрозумів, що мається на увазі під постановою, але все-таки закон є первинним.

Щодо міжнародного права та Конституції України. Відповідно до статті 9 зрозуміло, що Конституція України є первинною, і міжнародні договори, які не відповідають нормам Конституції, можуть бути ратифіковані лише після внесення відповідних змін до Конституції України.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, хочу нагадати, що це право народних депутатів, а не фракцій і груп. Тому якщо записався один народний депутат, я не можу передавати слово іншим фракціям і групам. Будь ласка, зверніть на це увагу *(Шум у залі)*. Я не можу ще раз... Ну, так що я зроблю, Ірино Володимирівно. Давайте, наступний буде... Друзі... *(Шум у залі)*.

Дякую. Займіть своє місце.

До слова для виступу запрошується кандидат на посаду судді Конституційного Суду України Клименко Оксана Михайлівна. Поки Оксана Михайлівна іде до трибуни – слово з процедури.

Будь ласка, Артуре Володимировичу.

ГЕРАСИМОВ А.В. Шановний Руслане Олексійовичу, у процедурі, яку ви зараз зачитали, зазначено про 4 хвилини на запитання, там нічого не йшлося про запис. Тому якщо навіть ніхто не записався, ті 4 хвилини, якщо депутати хочуть поставити запитання, мають бути використані для запитань.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Артуре Володимировичу, я ж вам відповім, ви ж знаєте, що в тому, що я зачитав, не 4 хвилини, а до 4 хвилин. А люди вирішили, що вони не хочуть ставити запитання, це опікується часом – до 4 хвилин. Тому, друзі, давайте будемо іти так, як ми з вами проговорили.

Слово надається кандидату на посаду судді Конституційного Суду України Клименко Оксані Михайлівні. Зважайте, що далі теж буде до того часу, який я назвав.

Прошу, Оксано Михайлівно.

КЛИМЕНКО О.М., кандидат на посаду судді Конституційного Суду України. Дякую. Добрий день, шановний Голово Верховної Ради України, шановні народні депутати України, шановні пані та панове! З глибоким відчуттям відповідальності за цей момент насамперед хочу засвідчити, що маю велику честь бути присутньою сьогодні у цьому залі, там, де приймалася Конституція України, де, на моє глибоке переконання, сконцентрований дух Основного Закону, і це дух Незламності. Які б випробування не проходили ми – конституційних криз або політичної турбулентності, це жодним чином не вплинуло на той дух, який зберігається тут сьогодні й завжди.

Сьогодні Україна, наша держава переживає найбільше випробування – широкомасштабну і дуже жорстоку війну, спрямовану російським агресором на нашу землю, на наші ресурси, насамперед на наш генофонд, на нашу історичну спадщину, на нашу національну ідентичність. По суті, це війна проти вибору українців – бути вільними і незалежними, обрати свою модель розвитку як європейської держави, проти таких конституційних цінностей, як демократія, людська гідність, права людини і верховенство права. Саме в цих цінностях...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Шановні колеги, час вичерпано.

Шановні друзі, ще раз нагадую: до 2 хвилин – виступ, до 6 хвилин – запитання і відповіді. Отже, прошу народних депутатів записатися на запитання до кандидата. До 6 хвилин, маєте 1 хвилину – на запитання і до 1 хвилини – на відповідь. До 1 хвилини і до 1 хвилини. Будь ласка. О, зовсім інша картина, ви ж подивіться.

Слово для запитання надається Цабалю Володимирі Володимировичу. Будь ласка, до 1 хвилини.

ЦАБАЛЬ В.В., секретар Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Прошу передати слово Осадчуку Андрію Петровичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Андрій Петрович Осадчук.

ОСАДЧУК А.П., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Голос»). Добрий день, пані кандидате. Дякую за виступ. Думаю, ви погодитеся, що основною компетенцією судді є здатність ухвалювати складні рішення. Розкажіть коротко, який у вас досвід ухвалення рішень.

Дякую.

КЛИМЕНКО О.М. Дуже дякую за запитання. Вибачте, я трохи хвилююся і не встигла, можливо, представити себе повністю. Мій професійний досвід наукової діяльності становить майже 30 років. Понад 20 років мого професійного життя – це діяльність, присвячена науково-аналітичній та експертній роботі щодо забезпечення правотворчої діяльності Верховної Ради України в Інституті законодавства Верховної Ради України, зараз це Дослідницька служба Верховної Ради України.

Я є доктором наук, професором з конституційного та цивільного права. На посаді завідувача відділу я здійснювала роботу щодо формування концепції національного законодавства, зокрема, безпосередньо моїм внеском була розробка концепції...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Фріз Ірина Василівна, фракція «Європейська солідарність».

Будь ласка, Пані Ірино.

ФРІЗ І.В., член Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Прошу передати слово Ірині Геращенко.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ірина Володимирівна Геращенко. Будь ласка.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Дякую, шановна пані кандидатко. У вас був такий трохи поетичний виступ. Усе-таки в День юриста як юрист юристу дозвольте поставити вам питання, щодо Конституції України.

Статтею 103 Конституції дуже чітко визначено, що Президент України обирається громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосуванням строком на п'ять років. Одна й та сама особа не може претендувати більше ніж на два строки підряд. Зеленський вже сім років Президент України, і, власне, вже заявив, що готовий балотуватися на другий термін. Коли до Конституційного Суду буде подання щодо права його балотуватися, яким буде ваше рішення?

Дякую.

КЛИМЕНКО О.М. З великою шаною, я вважаю, що таке запитання мені як кандидату, як потенційному судді Конституційного Суду України, буде неправильним, оскільки закон не дозволяє давати будь-які коментарі щодо тієї чи іншої позиції у вирішенні питань, які є предметом конституційного подання. Тому враховуючи, що це потенційно очевидно, це рішення буде прийматися на підставі та засадах положень Конституції України.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Чорний Дмитро Сергійович, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

ЧОРНИЙ Д.С. Прошу передати слово Бакумову Олександрю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олександр Сергійович Бакумов. Будь ласка.

БАКУМОВ О.С., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (одномандатний виборчий округ № 173, Харківська область, політична партія «Слуга народу»). Добрий день, шановна пані кандидатко, шановні кандидати на посаду судді Конституційного Суду України!

Оксано Михайлівно, у мене до вас таке запитання. В українському парламенті склалася практика, що коли у другому читанні та в цілому приймається закон, він потім не підписується Главою держави – Президентом України. Відповідно до пункту 29 частини першої статті 106 Конституції України до повноважень Президента України належить підписання законів, прийнятих Верховною Радою України. Скажіть, будь ласка, на вашу думку як кандидатки, яка номінується на високу посаду судді Конституційного Суду, це є дискреційним повноваженням Глави держави? Чи існує в інституті Президента вибір щодо підписання чи непідписання законів? Чи це обов'язок Глави держави підписати прийнятий українським парламентом закон у другому читанні та в цілому? Я прошу дати чітку відповідь: так...

КЛИМЕНКО О.М. Дякую за запитання. Звісно, Конституцією України чітко визначаються повноваження вищих органів державної влади, у тому числі

процедура прийняття, підписання і опублікування законів України, які були передані після підписання Головою Верховної Ради України. Водночас, Президент України має у визначені законом строки правомочності щодо надання своїх відповідних рекомендацій, у тому числі, – накласти вето на той чи інший закон.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, і завершальне питання – Герасимов Артур Володимирович.

Олексій Гончаренко. Будь ласка.

ГОНЧАРЕНКО О.О. Дякую. Шановна пані кандидатко, у законодавстві України чітко передбачено, що обмеження прав людини, наприклад, обмеження на перетин Державного кордону може вводитися виключно законами України. Водночас Кабінет Міністрів України своєю постановою обмежив право мільйонів українців на перетин Державного кордону. Ідеться про чоловіків віком від 23 років до 60 років. На вашу думку як кандидата на посаду судді Конституційного Суду України, чи є це обмеження (саме постановою Кабінету Міністрів України без жодного законодавчого забезпечення, без жодних змін до закону) конституційним? І ви як, можливо, майбутній суддя Конституційного Суду України як визначатиметеся щодо конституційного подання стосовно неконституційності і цієї постанови Кабінету Міністрів і того обмеження на перетин Державного кордону мільйонам українців?

Дякую.

КЛИМЕНКО О.М. Дякую за запитання. Відповідно до статті 64 Конституції України щодо прав і свобод людини і громадянина можуть встановлюватися окремі обмеження за визначеним переліком. У разі, якщо є відповідні правові документи, які надходять для контролю до Конституційного Суду України з таких питань, зокрема щодо обмеження перетину або пересування громадянина України або будь-якої іншої фізичної особи, очевидно, такі нормативно-правові акти, які підлягають конституційному контролю, мають пройти перевірку, зокрема на пропорційність тих чи інших обмежень, встановлених в умовах воєнного стану.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую кандидатці на посаду судді Конституційного Суду України. Прошу зайняти ваше місце.

Шановні народні депутати, до слова для виступу запрошується кандидат на посаду судді Конституційного Суду України Кириченко Юлія Миколаївна.

Будь ласка, Юліє Миколаївно.

КИРИЧЕНКО Ю.М., кандидат на посаду судді Конституційного Суду України. Шановний пане Голово! Шановні народні депутати! Для мене велика

честь звернутися сьогодні в цьому сесійному залі до українського парламенту в такі складні часи людиноненависної збройної агресії російської федерації як кандидатки на посаду судді Конституційного Суду України. Я дякую кожному і кожній в цьому залі, працівникам Апарату Верховної Ради України, що ви зберегли парламентську демократію і зберігаєте її у продовжених повноваженнях.

Конституційний Суд України є серцем конституційної демократії. Переконана, що саме цьому складу Конституційного Суду України є можливим сформулювати європейську конституційну доктрину захисту демократії під час війни та в складний повоєнний період.

Усе своє професійне життя я сприяла утвердженню конституціоналізму, захисту прав людини та розвитку парламентаризму. На посаді судді Конституційного Суду я продовжу це робити, обіцяю. Хочу долучитися до Конституційного Суду не заради посади, а заради служіння українському народу. На сьогодні украї важливо посилити склад Конституційного Суду України правниками з різних сфер і правових позицій. Парламент на сьогодні вперше в історії можемо долучити представника експертного громадянського суспільства.

Дякую Збройним Силам України за захист насамперед України, за захист демократії, що ми, парламент України, Конституційний Суд України, уся публічна служба може працювати заради утвердження демократії. І цим ми відрізняємося від агресора.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Героям Слава!

Прошу народних депутатів України записатися на запитання до кандидата. Шановні колеги, нагадую – до 6 хвилин (до 1 хвилини – на запитання, до 1 хвилини – на відповідь).

Ростислав Миколайович Павленко, фракція «Європейська солідарність». Будь ласка.

ПАВЛЕНКО Р.М. Дякую. Прошу передати слово Ірині Геращенко.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ірина Геращенко. Будь ласка.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Дякую. Шановна пані кандидатко, ви знаєте, робота в Конституційному Суді передбачає прийняття важких рішень і вміння публічно їх відстоювати, а не лити воду, як ми тут чули в попередніх виступах.

Повторю запитання. Статтею 103 Конституції України чітко передбачено, що громадяни обирають Президента України на основі прямого виборчого права строком на п'ять років. І одна й та сама особа не може бути Президентом України більше ніж два строки підряд. Зеленський вже майже сім років є Президентом України і заявив про бажання балотуватися знову після

завершення воєнного стану. Ваше бачення, скільки буде: сім, або там вісім, або дев'ять, не знаю, плюс п'ять?

Дякую.

КИРИЧЕНКО Ю.М. Дякую, пані Ірино, за запитання, можу сказати, що потенційний суддя Конституційного Суду може висловлювати позицію у сесійному залі під час обрання, але тоді під час розгляду певного питання в Конституційному Суді він має заявити про конфлікт інтересів.

Проте, якщо можна, я дам непряму відповідь. На сьогодні Президент України, як і парламент, існує у подовжених повноваженнях, і не через певну узурпацію, а через об'єктивну неможливість України провести демократичні вибори за всіма стандартами. Тому, в принципі, це його перший термін.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Слово надається народній депутатці Приходько Наталії Ігорівні. Будь ласка.

ПРИХОДЬКО Н.І., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Прошу передати слово Славицькій.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Славицька Антоніна Керимівна. Будь ласка.

СЛАВИЦЬКА А.К., член Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Шановна пані Юліє, у мене до вас таке запитання. Як ми знаємо, підставою для притягнення судді загальної юрисдикції до дисциплінарної відповідальності є нерозгляд судової справи, зокрема, у строки, передбачені законом. Проте, якщо ми подивимося на строки розгляду справ у Конституційному Суді, вони насправді можуть дивувати: справи розглядаються роками, це може тривати рік, два, три. Такий довгий строк здійснення конституційного провадження, на мій погляд, зневірює і підриває довіру до Конституційного Суду як інституції.

Чому, на вашу думку, так відбувається і як можна оптимізувати це питання, – забезпечити розумний строк здійснення конституційного провадження?

Дякую.

КИРИЧЕНКО Ю.М. Дякую за запитання. Так, це проблема різних періодів існування Конституційного Суду України, і, дійсно, це підриває довіру

до Конституційного Суду і з боку правничої спільноти, і з боку українського суспільства.

Але, зверну увагу. Конституційний Суд України більше часу працює з багатьма вакантними посадами. У певний період його робота взагалі була заблокована на дев'ять місяців. Це не сприяє його спроможності ухвалювати рішення, бо це колегіальний орган. Це перше.

Друге. Якщо потенційно встановити якісь строки, вони можуть не спрацювати. Це як, наприклад, сказати парламенту: прийміть цей законопроект за шість місяців. А якщо у вас немає голосів? Якщо немає десяти голосів Великої Палати? Це і у суддів має, знаєте, така конституційна культура випрацьовуватися, щоб вони шукали консенсус між собою.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Бурміч Анатолій Петрович, депутатська група «Відновлення України». Будь ласка.

БУРМІЧ А.П., член Комітету Верховної Ради України з питань антикорупційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційна платформа – За життя»). Шановна кандидатко, дайте, будь ласка, відповідь на таке просте запитання. Ми рухаємося до Європи, і сьогодні між багатьма євроінтеграційними законами і Конституцією України виникла колізія. Наприклад, такі закони як щодо землі, антикорупційного суду, управління державними підприємствами, Генеральної прокуратури, навіть щодо виборів суддів тощо явно суперечать Конституції України.

Скажіть, будь ласка, як, на ваш погляд, треба вирішувати ці питання: змінювати Конституцію України чи розглядати ці питання при поданні народними депутатами, чи взагалі не розглядати? Якщо Україна правова держава, як ми і Конституційний Суд повинні діяти в цій ситуації?

КИРИЧЕНКО Ю.М. Дякую за питання. Якщо Україна правова держава, яка ще й рухається до Європи, усі наші закони та інші підзаконні акти мають відповідати насамперед Конституції України. У жодному разі Конституція України не підлаштовується під акти нижчого підпорядкування. Під час прийняття законів, підзаконних нормативних актів відповідний орган має насамперед дивитися за конституційністю. Якщо так не вийшло, то, звісно, має спрацювати Конституційний Суд України. Я бажаю парламенту заповнити всі свої вакансії і посилити спроможність Конституційного Суду до ухвалення рішень.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Гончаренко Олексій Олексійович, завершальне питання. Будь ласка.

ГОНЧАРЕНКО О.О. Дякую. Вітаю вас з Днем юриста як юриста, яка хоче посісти місце судді Конституційного Суду, це надзвичайно важлива посада.

У мене таке запитання. Статтею 33 Конституції України кожному, хто на законних підставах знаходиться на території України, гарантується свобода пересування включно з правом вільно залишити територію України, за винятком обмежень, встановлених законом. На сьогодні обмеження на виїзд громадян України за кордон встановлені постановою Кабінету Міністрів України. Законом України ніяких обмежень не встановлено. Таким чином ця заборона неконституційна, від цього страждають права мільйонів українців. Скажіть, будь ласка, яка ваша оцінка цього як юриста і як кандидати на посаду судді Конституційного Суду?

Дякую.

КИРИЧЕНКО Ю.М. Дякую за запитання. Відповідно до статті 64 Конституції України, дійсно, право на свободу пересування може бути обмеженим, але з легітимною метою і лише на підставі закону. Якщо виникають питання, що обмежено право, яке можливо обмежити відповідно до статті 64 під час воєнного стану на рівні підзаконних актів, то треба ставити питання перед Конституційним Судом України щодо неконституційності.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, шановні колеги. Пані кандидатко, ваш час вичерпано, займіть, будь ласка, своє місце.

Дякую.

До слова для виступу запрошується кандидат на посаду судді Конституційного Суду України Цимбалістий Тарас Олегович.

Тарасе Олеговичу, будь ласка, до 2 хвилин.

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О., кандидат на посаду судді Конституційного Суду України. Добрий день, шановний пане Голово, шановні народні депутати! Для мене велика честь сьогодні виступати перед вами в цьому історичному сесійному залі, кандидуючи на посаду судді Конституційного Суду України.

Коротко про себе. Увесь мій професійний досвід пов'язаний із конституційним правом. Із понад 28 років моєї професійної діяльності я маю 23 роки суто академічного стажу: викладання конституційного права в університеті та наукова діяльність. Основним напрямом моєї наукової діяльності були і залишаються проблеми саме конституційної юстиції. Я є автором понад 80 наукових публікацій, першого в Україні посібника з конституційної юстиції.

Останніх п'ять років я здійснюю також практичну діяльність в Офісі Генерального прокурора, яка полягає у виконанні конституційної функції з представництвом інтересів держави в суді. Це важливий для мене і універсальний досвід, адже він поєднаний із реалізацією юрисдикційних повноважень майже у всіх сферах. Ця діяльність дала мені безцінний досвід.

Я пізнав механізм реалізації конституційно-правових норм, зрозумів проблеми реалізації прав людини. Впевнений, що саме поєднання академічного і практичного досвіду створює передумови і унікальні можливості для реалізації на посаді судді Конституційного Суду України, особливо це актуально при реалізації Конституційним Судом такої функції, як розгляд конституційних скарг.

На Конституційний Суд покладено особливу відповідальність щодо утвердження демократії, верховенства права, справедливості, свободи. Місія Конституційного Суду є дуже важливою сьогодні, а особливо важливою і актуальною вона буде після закінчення війни. Запевняю вас, що у разі призначення на посаду судді я неухильно слідуватиму ідеалам верховенства Конституції України, захисту конституційного...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні народні депутати, прошу записатися на запитання до кандидата. Нагадую – до 6 хвилин (до 1 хвилини – на запитання, до 1 хвилини – на відповідь). Будь ласка, записуйтеся, це дуже правильно.

Галина Миколаївна Третякова. Будь ласка, ваше запитання.

ТРЕТЯКОВА Г.М. Дякую. У мене до вас два запитання. Як ви ставитеся до того, що окремі народні депутати України або Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України чи Головне юридичне управління Апарату Верховної Ради України часто дають висновки, що той чи інший законопроект не відповідає Конституції України без звернення до Конституційного Суду? Це перше запитання.

Друге запитання. Шість років тому понад 140 народних депутатів подали до Конституційного Суду України звернення щодо роз'яснення, що таке право на гідне життя. Через три роки процесуального ведення в Конституційному Суді ця справа без розгляду в КСУ була повернута у зв'язку з тим, що народні депутати не довели, що їм це роз'яснення потрібно в законодавчій роботі.

Скажіть, будь ласка, чи вважаєте ви нормальним, що народні депутати мають доводити в Конституційному Суді роз'яснення преамбули Конституції України щодо гідного життя, та й ще після трьох років ведення провадження звернення повернули?

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Дякую, пані Галино, за надзвичайно актуальні запитання.

Щодо першого. Виключною компетенцією Конституційного Суду є вирішення питання щодо конституційності законів України, нормативно-правових актів Президента України, Кабінету Міністрів України і визначених інших актів.

Щодо другого запитання. Отже, ідеться про звернення до Конституційного Суду, наскільки я зрозумів, яке тривалий час (три роки) розглядається, і немає

рішення щодо нього. Так, це, справді, проблема, і таких проблем багато. Є й більші строки розгляду відповідних конституційних подань та звернень до Конституційного Суду. На жаль, це питання поки що не має вирішення, є певні процедурні особливості, у мене є своє бачення і пропозиції, як їх можна вирішити. Думаю, при нагоді, я поділюся і посприяю у вирішенні цього питання.

Можу акцентувати увагу на кількох... (*Шум у залі*). Зрозумів, дякую. Звичайно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Завершили?

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Тарасе, дякую.

Слово надається народному депутату Костюху Анатолію Вячеславовичу. Будь ласка.

КОСТЮХ А.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Прошу передати слово Бакумову Олександр Сергійовичу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олександр Сергійович Бакумов. Будь ласка.

БАКУМОВ О.С. Дякую, шановний пане Голово.

Шановний пане номінанте на посаду судді Конституційного Суду Тарасе Олеговичу, попередня кандидатка порушувала питання щодо необхідності європеїзації української конституційно-правової доктрини. У нас немало висновків і фактично сформованих базових ідей Конституційного Суду, які так чи інакше, напевно, потребують зміни. Ось, наприклад, пані Галина Третякова порушувала питання щодо соціальних гарантій. Конституційний Суд України часом висловив позицію, що досягнутий рівень соціальних прав і гарантій не може бути зменшений. В умовах воєнного стану держава часто не може забезпечити той рівень соціальної захищеності, який був у минулому, і це об'єктивно.

Виходячи з такої справедливості, з принципів верховенства права, скажіть, будь ласка, чи не потребують заміни оці правові доктрини, які...

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Дякую, пане Олександрє. Хотів би у відповідь на ваше досить слушне запитання акцентувати увагу на тому, що ми живемо у дуже цікавий і складний час, коли чітко видимою є тенденція до змішування елементів різних правових систем. Це характерно також і для рішень Конституційного Суду, який для обґрунтування своєї позиції дуже часто

використовує положення міжнародно-правових актів, а також практики Європейського суду з прав людини.

Очевидно, що в даному разі йдеться про використання так званої концепції дружнього ставлення до міжнародного права. І ці положення використовуються для додаткового обґрунтування Конституційним Судом своїх висновків.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Олександр Сергійовичу, ми в президії відмітили прекрасний рівень підготовки і дискусію.

Слово надається Локтіоновій Наталії Валентинівні, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

ЛОКТІОНОВА Н.В. Прошу передати слово Камельчуку Юрію.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Камельчук. Будь ласка.

КАМЕЛЬЧУК Ю.О., *член Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг (одномандатний виборчий округ № 124, Львівська область, політична партія «Слуга народу»).* Вітаю, шановний кандидате! Вітаю, кандидати! У мене запитання, яке стосується статей 28 та 29 Конституції України. У статті 28 зазначається: «Кожен має право на повагу до його гідності». І у статті 29 виписано: «Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність».

Хотів би від вас почути, якщо можна, що б ви порадили змінити у своїй поведінці працівникам ТЦК, які не завжди гідно поведуться стосовно військовозобов'язаних в Україні?

Дякую.

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Дякую, пане Юрію. У відповідь на ваше запитання хотів би лише звернути увагу, що, мабуть, універсальним виходом з цієї ситуації, за моєю рекомендацією, буде неухильне дотримання положень зазначених вами статей Конституції України щодо поваги, гідності та особистої недоторканності. Очевидно, що у зв'язку із запровадженням воєнного стану, пов'язаного із неспровокованою збройною агресією, такі проблеми виникають. Але, сподіваюся, це буде вирішено і, власне, ті права громадянам будуть забезпечені.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Так, ще є час, тому, будь ласка, Ар'єв Володимир Ігорович. Завершальне запитання.

АР'ЄВ В.І., член Комітету Верховної Ради України з питань цифрової трансформації (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Європейська солідарність»). Прошу передати слово Ірині Геращенко.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ірина Геращенко. Будь ласка.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Шановний пане кандидате, як ви знаєте, статтею 15 Конституції України забороняється цензура. На період воєнного стану Верховна Рада України посилила відповідальність за військову цензуру, у цьому є потреба.

Водночас я представляю державницьку проєвропейську політичну силу «Європейська солідарність», яка вже майже чотири роки війни жодного разу не була присутня на телемарафоні «Єдині новини», що фінансується коштами платників податків України.

Питання політичної цензури, як і питання негайного доформування Конституційного Суду, уже стало сигналом для наших європейських партнерів, які вказали на те, що це не відповідає статусу кандидата в члени ЄС, який зараз носить Україна.

Скажіть, будь ласка, як ви прокоментували б те, що під егідою воєнного стану влада впроваджує політичну цензуру в державі і на рівні єдиного марафону, блокуючи депутатів, цілу...

ЦИМБАЛІСТИЙ Т.О. Дякую, пані Ірино. У даному разі хотів би зазначити, що будь-які обмеження прав і свобод людини і громадянина – чи то в мирний час, чи то в період воєнного або надзвичайного стану, повинні узгоджуватися із положеннями Конституції України. Статтею 64 Конституції України передбачаються певні обмеження таких прав, тому саме у відповідності до конституційних норм такі обмеження можливі. Це перше.

І другий аспект, на який я хотів би звернути вашу увагу, – це те, що такі обмеження можливі лише за наявності легітимної мети та їх пропорційності. Лише у своїй сукупності ми можемо говорити про конституційність чи неконституційність відповідних обмежень.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Прошу зайняти своє місце, ваш час вичерпано. Шановні колеги, прошу представників депутатських фракцій і груп записатися на виступи. Виступ кожного представника фракції і групи може тривати до 2 хвилин. У цілому – до 16 хвилин. Прошу колег записатися на виступи від фракцій і груп, а народних депутатів уже займати свої робочі місця, скоро будемо переходити до голосування.

Записалися представники лише від п'яти депутатських фракцій і груп. Це означає, що приблизно через 10 хвилин ми перейдемо ще до виступів народних депутатів, а потім – до голосування. Тому прошу народних депутатів через орієнтовно 10 хвилин бути готовими до голосування. Прошу фракції і групи поінформувати своїх колег.

До слова запрошується Папієв Михайло Миколайович, депутатська група «Платформа за життя та мир». Я так розумію, він передає слово Мамці Григорію Миколайовичу.

Григорію Миколайовичу, будь ласка, до 2 хвилин.

МАМКА Г.М. Шановні колеги, хотів би звернути увагу на ті часові проміжки, коли ми повертаємося до питання і скеровуємо своїх представників, які спочатку кандидати, а потім стають суддями Конституційного Суду України, до виконання своїх функцій і повноважень. Дійсно, ми не почули звичайних речей ані з трибуни, ані продивляючись виступи щодо виконання конкурсних вимог під час засідання комітету: що робити із змінами до Конституційного Суду для організації його роботи, щоб усі, у тому числі й законодавча гілка влади, розуміли, якщо законодавча ініціатива стала законом, який часовий проміжок повинен бути для визначення конституційності тих чи інших законів, постанов, розпоряджень і рішень, які мають право на експертну оцінку. Цього немає. Щоб це не перетворилося, як завжди, що в нас нескінченно можна дивитись на воду, на сонце і на реформи, які відбуваються в Україні.

Дійсно, дуже багато реформ не відповідають Основному Закону – Конституції України. На мою думку, усе-таки необхідно звертати увагу на законодавство України, яке повинно відповідати Основному Закону. У залі порушувалося питання, що важливіше: закон чи постанова. Зверніть увагу – закон, і всім про це відомо. А обмеження вводяться, які повністю не співпадають з позицією закону, на рівні постанов, на рівні підзаконних актів і таке інше.

Також звертали увагу щодо експертних оцінок. Дивіться, працюйте, я все-таки побажав би наснаги...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Григорію Миколайовичу.

Шановні колеги, від фракції «Європейська солідарність» – Фріз Ірина Василівна, яка передає слово Ірині Володимирівні Геращенко. Будь ласка.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Дорогі українці, символічно, що саме в День юриста Верховна Рада України нарешті розглядає питання доукомплектування Конституційного Суду України. Ще символічніше, і ви це бачите тепер завдяки прямим трансляціям, що відбувається це за порожнього залу, коли людям, які шість років тому взяли на себе всю відповідальність за ситуацію в країні, глибоко фіолетово чи зелено, я не знаю, на те, яким буде Конституційний Суд України, кого делегує парламент до цієї найвищої установи.

За дев'ять місяців можна народити дитину, лише тільки чинна влада не може сформувати недоукомплектований Конституційний Суд України, який, по суті, не приймає жодного рішення із січня 2025 року. А питань в країні і в народі дуже багато, починаючи від, дійсно, щоденного порушення норм Конституції України через права людини, через політичну цензуру, через інші важливі питання.

Чому саме сьогодні парламент прийшов до обговорення цього важливого рішення, ну, ми подивимося, якими зараз будуть результати голосування? Та тільки тому, що наші європейські партнери, як кошенят, які нашкодили, тикали владу носом у цю калюжу щодня в резолюціях Європарламенту, у звітах Єврокомісії з вимогою: країна, яка має статус кандидата в члени ЄС, має негайно доформувати Конституційний Суд України, який повинен бути дієздатним. Уявіть, що ця безвідповідальна влада, керівництво якої призвело, по суті, до руйнації державних інституцій, без партнерів неспроможна прийняти свого рішення.

Зверніть увагу на зал, і ми будемо доносити інформацію до українців, як зараз працює так звана монобільшість: коли розглядається питання, від якого залежить, у тому числі отримання Україною грантів, фінансової допомоги від європейських партнерів, зал порожній, перевтомилися в середу...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Власенко Сергій Володимирович, фракція «Батьківщина». Будь ласка.

ВЛАСЕНКО С.В. Дякую. Шановний пане Голово. Хочу всім нагадати, що перший, так званий золотий склад Конституційного Суду України, було обрано без дорадчих рад, без конкурсних процедур, без всякої тої лабуду, яку нам “одягають” зараз на голову. І це був найкращий склад Конституційного Суду України. Сьогодні на всіх конференціях запитують, як нам повернутися до якості рішень першого, «золотого» складу Конституційного Суду України. А дуже просто! Відмовитися від Дорадчої групи експертів (ДГЕ), яка є неконституційною, від конкурсних процедур, які себе, на жаль, скомпрометували. Багато казали, що парламент довго розглядав кандидатів. Я вам поясню, чому. Тому що Дорадча група експертів вирішила, що вони обирають кандидатів, а не ви, сидячи в залі, і не правовий комітет Верховної Ради. Вони вилізли в публічну площину з політичними заявами, почали звинувачувати комітет нібито в тиску. Хоча вони – Дорадча група експертів. Дорадча! Я не мав можливості поставити запитання кандидатам: а як їм сподобалася та процедура, коли їх запитували, скільки разів вони порушували правила дорожнього руху, якусь іншу нісенітницю, яка немає жодного відношення до можливості здійснювати правосуддя у якості судді Конституційного Суду України.

На жаль, всі ці речі призвели до того, що в Конституційному Суді відбувається те, про що сказала Галина Миколаївна: повертаються справи, через

три роки кажуть, що нібито там щось не довели. Так ви це все повинні перевірити під час прийняття відповідного подання. Натомість Конституційний Суд не хоче бути арбітром. Там казали, що він – серце конституційної системи. Нехай стане мозком конституційної системи, а не серцем.

Тому, колеги, голосуємо, приймаємо рішення і працюємо далі.
Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Славицька Антоніна Керимівна, група «Відновлення України». Будь ласка.

СЛАВИЦЬКА А.К. Прошу передати слово Бурмічу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Бурміч Анатолій Петрович. Будь ласка.
Шановні колеги, я прошу народних депутатів запросити до залу.

БУРМІЧ А.П. Шановний Голово, шановні колеги, шановні кандидати на посаду судді Конституційного Суду України! Конституція для країни – це її обличчя, це її серце, це її цінності. Сьогодні ми чули цікаві виступи, запитання, відповіді. Нехай переможе найсильніший, тому що Конституційний Суд стоїть на захисті Конституції України, тому що вона для народу України, я сказав би, як для християнина Біблія.

Я хочу, щоб переміг сильніший. Ми будемо голосувати, щоб визначили це саме ми, а не хтось інший. Хочу побажати тому, хто переможе, щоб він завжди пам'ятав, що джерело влади в Україні – це народ, пам'ятав про верховенство права, про те, що земля є основа держави, а свобода слова – це основа демократії. Бажаю переможцю здоров'я, пам'ятати про наші настанови і про те, що він стоїть на захисті Конституції України.

Нехай переможе сильніший!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Заремський Максим Валентинович, фракція «Слуга народу». Будь ласка.

ЗАРЕМСЬКИЙ М.В., *член Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (одномандатний виборчий округ № 202, Чернівецька область, політична партія «Слуга народу»).* Прошу передати слово Бакумову.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олександр Сергійовичу, будь ласка.

БАКУМОВ О.С. Шановний пане Голово, шановні народні депутати, шановний український народе! Насамперед хотів би привітати всіх українських правників з професійним святом, з вашим днем. Вірте в силу права! Це знаково, що саме сьогодні український парламент реалізує, мені здається, одну з найважливіших своїх функцій: формує свою частку у складі Конституційного

Суду України – єдиного органу конституційної юрисдикції. Орган, який чинить конституційне правосуддя, оцінює право, надає йому тлумачення, захищає Конституцію України, у тому числі від неправомірних дій всіх органів державної влади – Верховної Ради України, Президента України, уряду. Ми всі помиляємося, український парламент у тому числі, однак це наша можливість посилити українську демократію, український конституціоналізм.

Звертаюся до кандидатів і бажаю кожному стати найкращим суддею Конституційного Суду України. Нехай український парламент вирішить, хто з вас найкращий, і буде підтриманий той, хто, дійсно, гідний цієї посади. Хочу побажати у вашій діяльності, дбати про систему стримування протидії, щоб український парламент почував себе сильно, працездатно, був суб'єктний, щоб такими самими були і Президент України, і уряд, щоб жодна державна інституція не перемикала і не пересувала на себе відповідні додаткові, неналежні їм функції і повноваження. Дбайте про соціальні права громадян. Сьогодні не може бути так, щоб за користь одних інші втрачали ці соціальні блага і права. І це також питання до Конституційного Суду. Гарантуйте непорушність прав громадян.

Шановні колеги, бажаю, щоб найсильніший, найгідніший, найдостойніший сьогодні став або стали суддями Конституційного Суду України, а український парламент зробив свій вибір.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, прошу народних депутатів записатися на виступи – до 3 хвилин (до 1 хвилини на виступ), і після цього будемо переходити до голосування. Колеги, будь ласка, займіть свої робочі місця.

Федір Володимирович Веніславський, фракція «Слуга народу». Федоре Володимировичу, ну, сам Бог велів.

ВЕНІСЛАВСЬКИЙ Ф.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Слуга народу»). Шановний пане Голово! Шановні колеги! Шановні кандидати на посаду судді Конституційного Суду України! Конституційний Суд, дійсно, є дуже важливим органом в системі державної влади України, який має давати оцінку відповідності Конституції України, законів та інших нормативно-правових актів. І дуже часто виникають запитання саме мотивів і аргументацій, що лягають в основу тих чи інших рішень Конституційного Суду України, коли він дає відповідні висновки.

Не менш важливим є питання, яке сьогодні порушували мої колеги, – це офіційне тлумачення Конституції України. Є дуже багато питань, пов'язаних з тим, що ми тривалий час чекаємо таких рішень, тому, сподіваюся, доукомплектований Конституційний Суд України швидко ухвалюватиме відповідні рішення.

Також хочу підтримати колегу Власенка, з яким ми часто не згодні, але Дорадча група експертів, мені здається, перетворилася на небожителів, які вважають, що вони вирішують все, а Верховна Рада України не вирішує нічого.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я так розумію Павленко і Іонова передають право на виступ Гончаренку. Вірно?

Гончаренко. Будь ласка, до 2 хвилин.

ГОНЧАРЕНКО О.О. Дякую. Шановні друзі, зараз ми розглядаємо надзвичайно важливе питання – склад Конституційного Суду України. На жаль, Україна сьогодні повністю покинула межі конституційності. Це реальність. І навіть у відповідях на мої запитання кандидати і кандидатки фактично визнають, що, наприклад, те, що сьогодні право на перетин Державного кордону обмежено не законом, а постановою Кабінету Міністрів, яка є підзаконним актом, суперечить статті 33 Конституції України.

Усе, що сьогодні відбувається в Україні, – будується Північна Корея, не відповідає Конституції України. А чому це можливо? Одна з причин – відсутність дієздатного Конституційного Суду України, який має сказати і захистити права людей (найголовніше – захистити права людей): на перетин Державного кордону, на повагу до себе, а не те, що зараз відбувається, коли на вулицях ТЦК діє майже, як гестапо. Це неможливо! Коли ми бачимо такі brutальні порушення прав людини, де Конституція України?

Шановні кандидати, хто б з вас не був зараз обраний, мета Конституції України – захист громадян України. Це найголовніша мета, і Конституційний Суд має зробити саме це – захистити громадянина від того беззаконня, свавілля, яке, на жаль, сьогодні процвітає в нашій державі.

Коли Крупа і одеський воєнком Борисов спокійно виходять на волю (уже на волі), коли різні корупціонери хочуть і перетинають кордон, а для звичайного громадянина України – північнокорейські правила, так не має бути.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, обговорення питання завершено, прошу зайняти свої робочі місця.

Шановні народні депутати, зараз нагадаю вам правила і процедуру, за якими ми будемо приймати рішення. Серед оцінених кандидатів лише один кандидат, а саме Тропін Захар Володимирович отримав від Дорадчої групи експертів 5 голосів «за», а також лише один кандидат, а саме Клименко Оксана Михайлівна отримала від Дорадчої групи експертів на один голос менше, тобто 4 голоси «за».

Тому згідно з положеннями статті 208⁴ Регламенту Верховної Ради України ми одразу без рейтингового голосування проводимо голосування щодо призначення цих кандидатів на дві вакантні посади суддів Конституційного

Суду України. Тобто спочатку голосуємо першого кандидата, потім другого кандидата. Для прийняття рішення потрібно плюс 226 голосів.

Якщо і перший кандидат, і другий набирають плюс 226 голосів, голосування завершується. Якщо бодай один із них не набирає 226 голосів, тобто не отримує більшості від конституційного складу голосів народних депутатів, переходимо до процедури рейтингового голосування стосовно тих кандидатів, які отримали від Дорадчої групи експертів 3 голоси «за», до вичерпання списку оцінених Дорадчою групою кандидатів.

Тобто, зрозуміло, спочатку я ставлю без рейтингового голосування двох кандидатів, які набрали 5 балів і 4 бали. Якщо вони підтримуються плюс 226 голосами, все, якщо бодай один із них не підтримується, ставлю двох інших кандидатів спочатку на рейтингове голосування, а потім на голосування щодо призначення. Якщо ніхто не набирає чи залишається якась вакансія, вони залишаються. Просто для розуміння.

Отже, переходимо до голосування. Прошу народних депутатів зайняти свої робочі місця.

Відповідно до пункту 26 частини першої статті 85, частини другої статті 148 Конституції України, статті 208⁴ Регламенту Верховної Ради України, частини другої статті 9 Закону України «Про Конституційний Суд України» ставлю на голосування пропозицію про призначення Тропіна Захара Володимировича на посаду судді Конституційного Суду України.

Прошу народних депутатів голосувати. Шановні колеги, будь ласка.

«За» – 224.

Рішення не прийнято.

Прошу показати по фракціях і групах.

Шановні колеги, переходимо до голосування за наступного кандидата, який у рейтинговому списку оцінених Дорадчою групою експертів кандидатів отримав 4 голоси «за».

Отже, відповідно до пункту 26 частини першої статті 85, частини другої статті 148 Конституції України, статті 208⁴ Регламенту Верховної Ради України, частини другої статті 9 Закону України «Про Конституційний Суд України» ставлю на голосування пропозицію про призначення Клименко Оксани Михайлівни на посаду судді Конституційного Суду України. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 93.

Рішення не прийнято.

Шановні колеги, як я й казав, відповідно до процедури, встановленої частиною 19 статті 208⁴ Регламенту Верховної Ради України, зараз ми маємо провести рейтингове голосування стосовно кожного кандидата, який включений Дорадчою групою експертів до списку оцінених кандидатів та отримав від Дорадчої групи експертів 3 голоси «за». Нагадую, що відповідно до списку оцінених Дорадчою групою експертів кандидатів 3 голоси «за» отримали такі кандидати: Кириченко Юлія Миколаївна і Цимбалістий Тарас Олегович.

Я в алфавітному порядку називатиму прізвище, ім'я, по батькові кандидата на посаду, а ви визначаєтеся щодо їх підтримки.

Шановні колеги, на рейтингове голосування ставиться... Перепрошую, перед голосуванням за кандидата на посаду судді Конституційного Суду України, застосовується ще одна стаття.

Відповідно до частини шостої статті 37 Регламенту Верховної Ради України оголошую про конфлікт інтересів під час голосування за кандидата на посаду судді Конституційного Суду України. Зробив оголошення ще за однією статтею.

На рейтингове голосування ставиться кандидатура Кириченко Юлії Миколаївни. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 179.

Це ваш рейтинг.

І на рейтингове голосування ставиться кандидатура Цимбалістого Тараса Олеговича. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 84.

Шановні колеги, за підсумками рейтингового голосування перше місце посіла Кириченко Юлія Миколаївна, вона набрала 179 балів. Друге місце – Цимбалістий Тарас Олегович, він набрав 84 бали.

Відповідно до рейтингового голосування я по чергово ставитиму ці кандидатури на голосування.

Відповідно до частини сімнадцятої статті 208⁴ Регламенту Верховної Ради України голосування за призначення на посаду судді Конституційного Суду України здійснюється стосовно того кандидата, який за підсумками рейтингового голосування отримав відповідну кількість голосів народних депутатів України. Переходимо до голосування за призначення на посаду судді Конституційного Суду України.

Відповідно до пункту 26 частини першої статті 85, частини другої статті 148 Конституції України, статті 208⁴ Регламенту Верховної Ради України, частини другої статті 9 Закону України «Про Конституційний Суд України» ставлю на голосування пропозицію про призначення Кириченко Юлію Миколаївну на посаду судді Конституційного Суду України. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 126.

Рішення не прийнято.

Шановні колеги, відповідно до пункту 26 частини першої статті 85, частини другої статті 148 Конституції України, статті 208⁴ Регламенту Верховної Ради України, частини другої статті 9 Закону України «Про Конституційний Суд України» ставлю на голосування пропозицію про призначення Цимбалістого Тараса Олеговича на посаду судді Конституційного Суду України. Прошу народних депутатів голосувати.

«За» – 74.

Рішення не прийнято.

Ну, що ж, шановні колеги, на жаль, ми не призначили сьогодні жодного із кандидатів на посаду судді Конституційного Суду України.

Відповідно до частини 21 статті 208⁴ Регламенту Верховної Ради України прошу Комітет з питань правової політики оголосити новий конкурсний відбір на зайняття вакантної посади судді Конституційного Суду України.

Шановні колеги, розгляд питань порядку денного на сьогодні завершено. Дякую усім за плідну роботу. Зараз я оголошую перерву в нашому пленарному засіданні.

Працюємо далі заради України! Слава Україні!